

TÖÖLISTEATER

TEATRIKUNSTI AJAKIRI

Nr. 3 (12)

III AASTAKÄIK

HIND 25 SENTI

KINDLUSTUSAKTSIASELS

EESTI LLOYD

**SUUREMAID
 JA VANEMAIT
 KODUMAA KINDLUSTUSSELTSE**

ESINDUSED KOGU EESTIS

**KIIRE JA ÕIGLANE KAHJU-
 TASUDE ÕIENDAMINE**

EESTI LLOYD

Sisu:

<i>Oskar Kurmiste.</i> ANNA TAMM 35 AASTAT LAVAL	lk.
<i>Leo Soonberg.</i> TALLINNA TEATRID KÄESOLEVAL SÜGISEL	79
<i>V. Mettus.</i> „JA NUUD PLAKSUTAGE KÄSI!“	82
<i>Bernhard Linde.</i> POOLA NÄITEKIRJANIKE KOLMIK	87
<i>J. G. A. KITZBERGI</i> „KAUKA JUMAL“	91
<i>Kroonik.</i> TEATER ARVUDES	97
<i>Jüri Sumakov.</i> M. GORKI „PÕHJAS“ JA TA „VANEMUISE“ LAVAS- TUSE PUHUL	100
* * * LUGUSID NÄITESEINTE TAGANT	105
* * * KROONIKAT	107
	111

Teatrikunsti ja kirjanduse ajakiri „*Töölisteater*“. Väljaandja:
 Tallinna Töölisteatri ühing. / Vastutav toimetaja: JOHANNES PÖLD-
 ROOS. / Tegevtoimetaja KARL FREIBERG. / Ilmub kuus korda aastas.
 Tellimishind 125 senti aastas, üksiknumber 25 senti. / Toimetuse ja
 talituse aadr.: Tallinn, Sakala 6, telefon 312-00. / Toimetaja kõnetunnid
 kella 10–12, telefon 315-33

Oskar Kurmiste

Anna Tamm 35 aastat laval

Kolmkümmend viis aastat, peaaegu kogu oma teadlikum eluaeg, laval olla — ja ikka veel nii nooruslikult optimistlik ja eluvärske paista, nii lopsakaid, elust pulbitsevaid ja uudseid kujusid luua — selleks peab olema Anna Tamme temperamenti ja energiat. Anna Tamm on neid haruldasi näitlejaid, kes alati on annud lõpetatud, eluküllaseid ja meelegäävaid kujusid, kes on alati loonud, mitte mänginud, kel on kõik õnnestunud, kel pole halbu osi olnudki, sest et ta ka halbadest osadest on suutnud head teha.

Kuid see ei saagi teisiti olla. Anna Tamm ja teater — see on üks ja sama. Kui Anna Tamm on elanud eluteatriski intensiivset ja vahelduvat elu, siis ometi kogu ta huvi, kogu ta idealism on olnud suunatud teatrile ja teatris on ta läbi kunstiloomingu priisma taaskujundanud selle eluküllase elu, mida ta ise on elanud ja mille lõpmatut vormirohkust ta oma terava silmaga on enda hinge vastu võtnud.

*

Anna Tamm sündis Viljandis 8. aprillil 1880. a. Hariduse saanud kohalikus Blossfeldi erakoolis, tegi ta esimese asjaarmastusliku katse laval 18-aastasena Viljandis 1898. a. laulumängus „Jahtmaja“, mille lavastas näitejuht Raudsepp ja kus Anna esines Kata osas. Aga juba järgmisel aastal pidi ta kodumaalt lahkuma, kuna leidis teenistuskoha Moskvasse. Ega ta sealgi kaotanud huvi teatri vastu, vaid pärast päevatööd tegutses innukalt kohaliku Eesti Seltsi laulukooris ja näitetrupis. 1902. a. Anna Tamm abiellus Karzevaga ja asus elama Jekaterinodari. Seal sattus ta juba järgmisel aastal kohalikkude asjaarmastuslikku näitetruppi, mis süiski järjekindlalt ja poolkutselise teatrina andis etendusi linna „Kodanikkude klubis“. Siin mängis Anna juba tasu eest ja seetõttu ta loebki oma kutselise näitleja tegevuse alguseks 1903. aastat.

Töö Jekaterinodaris kestis viis aastat. 1908. a. sureb aga ootamatult ta mees ja Anna siirdub tagasi kodulinna Viljandisse, kus tollaegne Viljandi „Koidu“ näitejuht Jaan Vanakamar Anna

otsekohe kutsus oma truppi. Anna oli sellega lõpulikult teatrile andunud. Kuid ühtlasi ka Anna tundis, et Viljandi on liig kehr ta näitlejaande väljaarendamiseks ja sellepärast juba järgmisel aastal, 1909, siirdub ta Tallinnasse, kus astub Otto Petersoni teatrikursustele, esinedes ühtlasi ka „Valvaja“, „Lootuse“ ja vana „Estonia“ näitetruppides. 1911. a. sõlmis ta lepingu „Endla“ teatriga Pärnus, kuid juba järgmisel aastal kutsus K. Menning ta Tartu „Vanemuisesse“. Kuid ka „Vanemuises“ ei olnud Annal pikemat püsi, sest 1913. a. abielludes dekoraator Herbert Tammeaga, kes siis tegutses Pärnus, siirdus ta taas tagasi „Endlasse“. 1914. a., kui algas maailmasõda, suleti aga seetõttu „Endla“ teater ja Anna oli jälle sunnitud kolima. Seekord sõlmis ta lepingu „Estonia“ teatriga, kus töötas juba 4 aastat ühtjärke. 1918. a. siirdus ta aga teiskordselt Tartu „Vanemuisesse“, kuhu jäi 1924. aastani. 1924. a. läks ta Narva teatri juure, sealt 1927. a. Viljandi „Ugalasse“, kus tegutses kaks aastat. 1929. a. lagunes „Ugala“ teater ja peaaegu kogu näitlejaskond koos näitejuhi E. Lembergiga lahkus sealt ja Anna Tamm siirdus „Tallinna Töölisterisse“, kus ta seega on tegutsenud juba ligi kümme aastat.

Nüüpalju Anna Tamme liikuvast ja rahutust elukäigust.

*

Ei ole süinkohal mingit võimalust põgusatki ülevaadet anda Anna Tamme kunstilisest tegevusest. See on nii lai ja mitme-

Hooaja
suurmood:

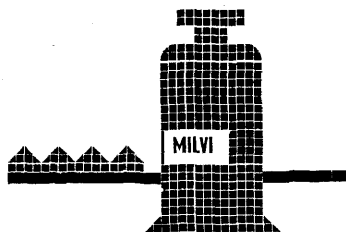
Avas
jalanõud

Tutvuge meie

uudis-modellidega!

Avas TALLINN
V. KARJA 9

PARIM TÕENDUS

MILVI
hambabasta

HÄÄDUSES ON JÄRJEST KASVAV NÕUDMINE TA JÄRELE ●

A/S. EPHAG'I
LABORAT. TALLINN

Anna Tamm

palgeline, et nõuab hoopis-hoopis laiemaid raame ja erilist uurimust. Pealegi on allakirjutanul ainult juhuslikult võimalik olnud jälgida Anna Tamme varasemat lavaloomingut: 1912. a. esmakordselt „Vanemuises“, siis pikemate vaheaegade järgi puhuti „Estonias“ ja „Vanemuises“. Kuid kui Anna Tammelt küsida, milliseid rolle ta ise peab oma õnnestunumaiks ja ligidasemaiks, siis Anna mainib teiste hulgas järgmisi: Vanaema A. Kitzbergi „Libahundis“, Gurmõžskaja Ostrovski „Metsas“, millise osaga nüüd Anna tähistabki oma 35-a. lavategevuse juubelit, Viiu-tädi Rutoffi „Kivis“, Ksiertje H. Heijermansi „Lootuses õnnistusele“, pr. Solnes Ibseni „Ehitaja Solnesis“, Wolfi-emand G. Hauptmanni „Kobranahkses kasukas“, Vaglamoor Hauptmanni „Uppunud kellas“ jne. — Kes suudabki loetella kõiki neid südamlikke emasid, tädisid, sangarlikke naisi, laiasuulisi ja rüpakaid eitesid, tütarlapsi ja daame, naiivitare ja poisitare, keda Anna Tamm 35 aasta kestel on kujutanud! Igaüks neist on iseseisev, omapärane, elab oma individualistlikku elu, on varustatud peenete, ainulaadsete karakterjoontega, mis eraldavad neid kõigist teistest Anna Tamme loodud kujudest.

Kui aga meele tuletada tippsaavutusi Anna Tamme kujuloomingust viimase kümne aasta jooksul, siis nagu iseenesest kujunevad silme ette kõigepealt ema Aase „Peer Gyntist“, Turja-ema „Õitsvast merest“, juudieit „Tütarlapsest tänaval“ ja terve rida teisi. Neis on Anna Tamm annud oma parima — ja nende kujude kaudu ühtlasi Töölisteater on annud oma parima.

Anna Tamm seisab 35-aastase lavategevuse järele veel oma loomingu tipus. Loodame temalt Töölisteatri publiku jaoks eelolevate aastate jooksul uusi loominguvõituseid, uusi naudinguid ta inimkujudest.

Teie ilme

veetlus oleneb Teie vääriteist!

KULD, HÖBE,
BRILJANDID,
KALLISKIVID
KAELAKEED,
SÖRMUSED jne.

on rikkalikumas valikus soodsaimate hindadega
saadaval

°/Ü. J. RUBIN

Tallinn, Viru t: 17. Telefon 447-36

Leo Soonberg

Tallinna teatrid käesoleval sügisel

Meie, arvustajad, armastame nuriseda, et on ikka sandisti see lugu nende ajalehtedega. Lähed teatrist, pea täis värskeid läbiseedimatuid muljeid, toimetusse ning tunni jooksul olgu arvustus valmis kirjutatud ja ladumisele saadetud. Ei jõua kuidagi nende muljete hulgas süsteemi luua ega mõtteid lõpuni mõtelda. Ja selle tulemuseks on, et arvustused saavad pealiskaudsed ja mitte täppiminevad. Nii me kaebame. Ja osalt õigusega. Kuid väga kindlat põhja sel kaebusel siiski ei ole. See sai mulle eriti selgeks juhul, kui minult telliti ülevaade Tallinna teatrite käesoleva hooaja esimese poole kohta. Mõteldes antud teemale nägin, et kuigi mul on olnud aega nähtud etenduste üle põhjalikumaks järelemõlemiseks, ometi ei saa teissuguseid otsuseid langetada kui tegin seda ajalehe veergudel kohe pärast esietendusi. Ehk kui mõni asi paistabki nüüd pisut teissuguses valguses, siis too erinevus vaadetes pole kuigi suur.

Õigupoolest on praegu pisut varajane kirjutada hooaja esimesest poolest ülevaadet, sest jõuludeni on kuu aega ja selle aja kestes annavad teatrid veel mõne lavastuse, kuid kaldun arvama, et erilisi üllatusi ei juhtu. Selleks arvamiseks annab põhjust asjaolu, et meie teatrite selle hooaja töö on võrdlemisi rahulikult läinud. Pole olnud eriti väljatõstmist väärivaid sündmusi, kuid puuduvad ka „hiilgavad“ läbikukkumised. Teatrijuhtidele sünnitab ikka veel suurimat peavalu repertuaari küsimus. Mõnelt poolt nõutakse kõvasti algupärandeid, ent õnnetuseks pole teatritel neid kusagilt võtta. Kuid näib, et tõlkekirjandus aitab repertuaarikriisi pisut leevendada, kuna on „avastatud“ uusi maid — nimelt poola ja tšehhi näitekirjandus. Nimetatud maade näitekirjanduse tasemest on hea atestatsiooni annud senimängitud teosed, nagu möödunud hooajal Töölisteatris etendatud Werner „Inimesed ajuiää“ ning Draamateatris mängitud Čapeki „Valge taud“. Kui siia lisada käesoleva hooaja poola ja tšehhi tükid Töölisteatris, Draamateatris ja Estonias, siis võime tunnistada, et nende kahe maa „avastamisega“ meie teatrite repertuaarid tunduvalt on rikastunud.

Käesoleva teatrihooaja avas Töölisteater Hella Vuolijoe „Justiinaga“. Kuna selle kirjaniku teosed on võrdlemisi suure menu osaliseks saanud mitte ükski Soomes, vaid kogu Skandinaavias ja Euroopaski vallutama kipuvad, siis on see samm teatri poolt kõigiti mõistetav. Kuigi „Justiina“ oma ülesehitu-

„CARAMBA!“ M. Seca ja P. Fernandezi operett takistustega 3 vaatuses
 Lavastus: Priit Põldroos Lavapildid: Herbert Tamm Tantsud: Helmi Tohvelman
 Stseen 2. vaatuse finaalist

selt on vägagi lavaline asi, siiski kunstiline väärtus pole tal suur. Vuolijoki armastab oma näidendites käsitleda ühiskondlikke probleeme, kuna aga need tal südameasjadeks pole, siis mõjub too ühiskondlik moment tema teostes võõrkehana.

Nii on lugu ka „Justiinas“. Seni kui autor kirjeldab miljööd ja perekonnaelu, on asjad korras. Kui aga Justiina hakkab oma ideedest jututama, muutub seisukord segaseks ja ebausutavaks. Ja nii läheb näidendi lõpp rappa. Seepärast ei anna „Justiina“ nii tugevat teatrielamust nagu seda tüüpide, situatsioonide ja dialoogide headuse järgi eeldada võiks. Mis puutub aga lavastusse, siis oli see A. Särevi poolt oskuslikult tehtud ja tuleb lugeda teatri teeneks, et teosel siiski minekut oli. Palju andis juure ka Andres Särevi ja Lisl Lindau mäng.

Teise lavastusena andis Töölisteater poolatar Gabryela Zapolska näidendi „Preili Maliczewska“. Sellele teosele tehti arvustuse poolt mõningaid etteheiteid, kuid need kuulusid, nagu Bernhard Linde oma kirjutuses Töölisteatri ajakirjas tähelepanu juhtis, küll rohkem naturalistlikule kirjandusvoolule. Naturalismi seisukohalt oli see teos eeskujulikult kirjutatud. Autorile kiituseks peab lausuma, et ta on suutnud jääda võrdlemisi erapooletuks ja see on naturalistliku kirjandusvoolu esindajate juures suureks (kuid küllalinki harva esinevaks) vooruseks.

Kaksipidi mõtlemisi võis tekitada Priit Põldroosi lavastus, kus miljööd kirjeldust veel omalt pooltki oli alla kriipsutatud, mille tõttu näidend igavaks kippus muutuma. Ka peategelase Helle Raa mäng ei suutnud tükki täies ulatuses kanda ja nii tekkis lavastuse mõjuvuses manko, millist pealiskaudsel käsitlusel kergesti kirjaniku arvele võidi kanda.

Nikolai Gogoli „Naisevõtt“ (kolmas lavastus) ei evinud just suuri voorusi. Teos ise on üsna tugevalt karikatuuri kalduv, nagu see Gogolile paljudes teostes omane, ja karikatuuri andis ka Andres Särev lavastajana. Kuid südamest naerma see lugu meid siiski ei pannud. Osaliselt on selles süüdi ka Gogol ise oma keelega, mida niisama mahlakalt on võimatu mingisugusesse teise keele tõlkida, ja selle kirjaniku suurimad voorused peituvad ta lopsakas keeles ja väljendusis.

Neljas lavastus, Seca-Fernandezi operetiparoodia „Caramba“, kujunes P. Põldroosi lavastusel hoogsaks asjaks ja mitte ainult naerusuunnitavaks. Olen kohanud hiljem palju inimesi, kes on täis kõlbelist meelepaha selle tüki üle. Leitakse, et pole ilus operetti nii naeruvääristada, kuna operetti on kena asi. On päevselge, et niisugune nurin on ebaloogiline. Paroodia ülesandeks ju õigupoolest ongi õilsaid asju kord ka pisut naeruväärsest

Taimed

kes kord on ostnud **ostab alati**

seisukohast vaadelda. Vanad kreeklased ei kohkunud tagasi oma „Iliase“ parodeerimisest ja too paroodia „Batrachomyomachia“ evib suure kunstilise väärtuse. Ja ega operett olegi ju nii väga õilis asi. Liitati „Caramba“ on autoritel üsna õnnestunud, eriti esimene vaatus.

Estonia algas sõnalavastuse alal hooaja Ed. Vilde „Pisuhännaga“ Ants Lauteri lavastuses. Starti võis päris õnnestunuks lugeda, sest näidend andis kauni elamuse. Ometi suuremad teened siin olid kirjanikul, sest see näidend on kindlasti üks paremaid meie teatrikirjanduses. Et publikul siiski lavastuse puhul mõningaid mitterahuldusi võis tekkida, selles oli süüdi lavastus. „Pisuhända“ võib ja peabki mängima praegusaja kostüümes ja miljöös, sest selles näidendis pole midagi, mis nõuaks tema mängimist ennesõjaaegses miljöös. Nood veidrad kostüümid mõjuvad tähelepanu hajutavalt. Teise puudusena võiks märkida, et tegelased olid pisut vanadena nähtud. „Pisuhända“ lugedes kujutame neid endile vähimalt kümme aastat nooremaina.

Teine Estonia lavastus, Aug. Mälgu uudisteos „Metshumal“, kujunes fiaskoks. Mälk on oma teostes teinud head reportaazi, ta on suurelt kasutanud elust ära kirjutamist. Seekord ta aga oli püüdnud ise luua ning see, vist kogemuste puuduse tõttu, äpardus. Tükis on palju pseudoromantikat. Kirjanik ei olegi psühholoogilisele tööle erilist rõhku pannud oma tegelaste kõnelusis. Ka nii võib, kuid siis peab nende kõneluste ilu meid ebatõtt unustama sundima — aga Mälgu keeles puudus ka too ilu. Lavastaja J. h. Tõnopa püüdis tükki päästa kaunite lavapiltidega ja meeoleolu sünnitava muusika abil, kuid asjata. Kuna teos ei anna ka kuigi suuri mänguvõimalusi näitlejatele, siis ei pääsenud Estonia tugevam külge maksvusele ning „Metshumalat“ võime lugeda kõige äpardunumaks lavastuseks käesoleval hooajal.

Kolmas näidend, André Birabeau komöödia „Minnu poeg — minister“ Paul Pinnalavastuses läks kõigiti korrektselt. Silmapilkselt kerge meeoleolu ta ju löi, ent püsivamalt meele ta muidugi ei jäänud. Birabeau näidendis on mõningaid momente, mis meile on ideeliselt vastuvõtmatud ja see kind-

Soome riidekauplus

J. Laane — A. Mutt

Soovitab omast rikkalikust valikust iga-sugust kodu- ja välismaa uudisriiet, nagu: palitu-, mantli- ja ülikonnariided. Mood-sad siid- ja villased kleidiriided. Kardi- nad, vaibad, tekid, pesurite jne. —

Estonia teatrimajas nr. 13

„CARAMBA!“ Stseen 2. vaatusest
 Marcelino (H. Malmsten), Dolores (H. Raa) ja Ali Benamal (A. Rebane)

lasti takistab tema kauemaks meelejäämist, sest inimene heameelega ei mäleta ebameeldivaid asju. Ometi selle näidendi puhul sai Estonia demonstrerida oma vastuvaidlematult head mängu — ja see on ka midagi väärt.

Neljanda lavastusega saavutas Estonia oma suurima kunstilise võidu (muidugi käesoleval hooajal). Mängiti Karel Capeki draamat „Ema“, millise lavastas külalisena Andres Särev ja kus peaosas esines Liina Reimani. See draama on ideerikas, nii et iga inimene siit midagi leiab. Mulle näib, et kirjaniku peamõte on olnud perekonna ja ühiskonna vastastikku eesmärgid ning nende huvide konflikt. Ja kirjanik leiab, et vähem üksus peab end suurema heaoluks ohverdama. Ometi ei ütle autor oma seisukohta kategooriliselt välja, jätab n.-n. otsad lahti ning see asjaolu võimaldab mõtisklusile toitu. Lavastajale on see teos kõvaks pähkliks, sest kaugemalt suurem osa tegelasist on surnud, kuid surnud ainult pealvaatajale — emale on nad elavad. Särev oli asja annud lihtsalt, ilma müstikata — ja nii oli see väga mõjuv. Teose täieliseks õnnestumiseks aitas suurelt kaasa peaosalise Liina Reimani mäng.

Draamateater algas hooaega õnnestunult A. Strindbergi ajaloolise näidendiga „Eerik XIV“. Strindberg on oma teoses suutnud tolle patoloogilise rootsi kuninga meile kui inimese lähedale tuua. Tema saatuse traagika haarab meid sügavalt. Teater oli tüki hoolega ette valmistanud. Kuigi esitendus just kõige libedamalt ei möödunud, leidus siiski siin palju häid mängulisi kohti. Ka osade jaotust tuleb õnnelikuks pidada. Väljapaistvama saavutusega tuli toime A. Sunne Görani osas, kuid ka Ruut Tarmo Eerik väärrib tunnustust.

MEESRÄTSEPA - ÄRI

ROOSIKRANTSI 16-2
 KÖNETRAAT 475-73

Laos alati
 suures valikus

kodumaa- ja inglise riidet
 Riigiteenijatele iärelmaks võimaldatud

Taul Liiwak
 Tallinn

Ka teine Draamateatri lavastus, poolaka Stefan Kiedrzyński komöödia „Õnn algab homme“, läks menu tähe all. Siin ülestõstetud probleem — kas on emal õigust isiklikule õnnele — on ju üldinimlik, mille aktuaalsust ka aeg ei tumesta. Autor vastab küsimuse „positiivselt“: ema loobugu oma õnnest laste kasuks ja selline üldisele moraalele vastuvõetav seisukoht laseb teost ehk liig rahulikuna paista (teater aga ei armasta rahu!), kuid näidendi peavoorused on tema ülesehituses ning dialoogis. Ed. Türgi lavastus oli korrektne, mis muidugi näidendi menuks kaasa aitas — kuid veelgi rohkem selles oli teeneid näitlejate mängul. Eriti paistsid silma Liina Reiman ja A. Suurorg.

Kolmas Draamateatri lavastus, Aug. Jakobsoni näidend „Purunenud vaas“, valmistas pettumuse. Teost lugedes jäi igatahes märksa sügavam elamus kui teatris seda etendust jälgides. Näidendi probleem on sügav — nimelt praegusaja perekonna destrueerumise küsimus. Ja mulle näib, et autor on seda küsimust vägagi õnnelikult käsitlenud. Näidendi puuduseks on tema eepiline põhitoon, kuid hea mängu juures ei tohiks see teose mõju pidurdada. Nii et hea näidend. Kuid laval jättis ta meid külmaks. Siin on osalt süüdi lavastaja Ruut Tarmo, kes mängu raskuspunkte ei olnud õieti jaotanud, kuid suurem süü on näitlejail, kes ei suutnud kirjaniku kavatsusi kuigi suureprotsendiliselt täita.

Neljas lavastus, J. Linnankoski romaani järgi dramatiseeritud „Laul tulipunasest lillest“, ei avaldanud kuigi terviklikku muljet. Meie siuname oma dramatiseeringuid, kuid see Soome oma polnud meie omadega võrreldes kuigi tugev. Eks see näita, et meil sel alal nõudmised kõrgele on kruvitud. Romantilist teost on raskem dramatiseerida kui realistlikku — seda nägime juba Nipernaadi puhul. Ja nii see tuligi, et „Laul tulipunasest lillest“ kõigiti ootusi ei täitnud. Kuna ka Leo Kalmeti lavastuses puudus kindlam joon ja stiiliühtlus, siis jäi õhtust ebarahuldav mulje.

Kui ülaltoodust lõppkokkuvõtte teha, siis võib siiski rahule jääda. Kuigi puuduvad suured saavutused, pole ka liig suuri äpardusi. Näib, et oleme muutumas hiinalikuks, sest paistame hindavat „kuldset keskteed“. Nii et kõik on korras — on seda juba pikemat aega — ent lootkem, et vahest siiski midagi „sünnib“!

EESTI OMAVALITSUSTE JA
ÜHISTEGELISTE ASUTUSTE
KINDLUSTUS A/S.

«OMA»

KINNISVARAD TARTUS JA VILJANDIS

TULE-, ELU- JA TEISED TAHTSAMAD KINDLUSTUSED

SELTSI JUHATUS:

TARTUS, RIIA TÄNAV 35, TELEFON 3-44

TALLINNA OSAKOND:

TALLINN, V. KARJA 9, TELEFON 437-59

„CARAMBA!“ Stseen 1. vaatuses
Fausta (H. Sooper), Marcelino (H. Malmsten) ja Alegria (M. Varango)

V. Mettus

„Ja nüüd plaksutage käsi!“

Säärase hüüdega pöördus omal ajal näidendit lõpetav näitleja publiku poole, et see avaldaks oma rahulolu lavalt pakutuga. Aplaus on saali ja lava vahel valitseva kontakti kõige „käegakatsutavamaks“ väljenduseks. Sellest kontaktist tahakski siinkohal veidi vestelda.

Kui mitte just iga näitleja, siis kindlasti pea- või mõne teise suurema osa kandja võib pärast etenduse või vaatuses lõppu täpselt öelda, mis hetkel tal läks korda astuda lähemasse ühendusse saalisistujatega. Ta teab üsna kindlasti, millisest repliigist peale ta mängu lavalt lakkas arenemast ainult siinpool lahutatavat rampi, tungides üle selle vaatajate südamesse. Seda momenti teab sageli teatriskäijagi, aga näitleja teab seda paremini, sest temale on seda kontakti veel enam tarvis kui vaatajale. Vaatajal ei ole ilma selleta mugav olla, näitlejal aga on selleta raske elada ja töötada, kuigi ta töö seisneb „ainult“ mängus. Näitleja, esinedes lavalt, vajab seda kontakti nagu värsket õhku hingamiseks, vajab seda elustavat seesmist soojust, mis saalist hoovab ta poole. Selle kontakti, selle soojuse pärast on nii mõnigi silmapaistev lavanäitleja, kes vahepeal on lõiganud loorhereid ainult filmi-

IGAKS HOOAJAKS mitmesuguseid kodu- ja välismaa

KARUSNAHKU soovitab

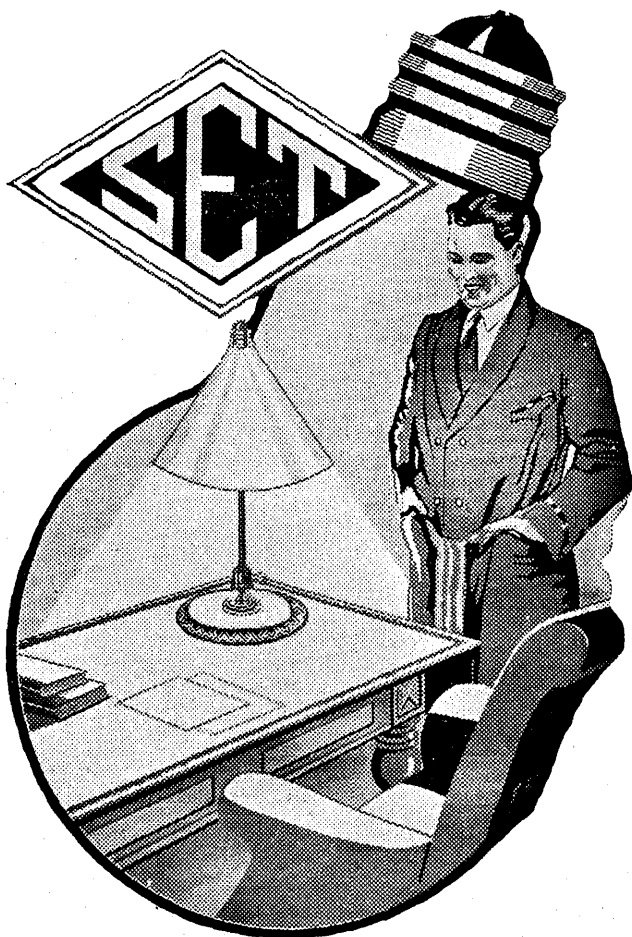
K/M. ABRAMSOHN

TALLINN, VIRU TÄN. 5. TELEF. 447-62.

Oma parkimise ja värvimise tööstus kroonitud kuldaurahaga
MÜÜK SUUREL JA VÄIKESEL ARVUL

linal, jäävvalt pöörnud selja ekraanile ja on jälle täie jõu ning innuga andunud lavategevusele. Nimetame ainult Helen Hayes'i. Seda teatrisaali täitvate sadade saalisistujate elavat, kogu olemusega tuntavat, õhtust-õhtusse korduvat kontakti elusa inimesega ei suuda asendada miljonite kinoskäijate imetlus liikuvale ja kõnelevale päevapildile, millest selle imetluse objekti originaal ainult kuulub või loeb. See kontakt kujutab endast ka osa seda „teatrimürki“, mis õige ruttu sööbib iga näitleja hinge ja mille mõjust ta ei vabane ka pärast seda, kui ta on juba aastaid lavalt eemal.

Aplaus on, nagu juba öeldud, lava ja vaatesaali vahel valitseva kontakti kõige käegakatsutavamaks väljenduseks. Aplaus võib olla nõrgem ja tugevam, ta võib olla ka päris tormiline. Aga muidugi ei erine üks aplaus teisest mitte ainult tugevuselt, täh. ainult väliselt, vaid ta erineb ka sisuliselt. Mõnel — kaugeltki mitte igal — lavainimesel on väga peen kõrv nende vahede eritlemiseks. Ta saab kohe aru, kas aplaus on määratud näitlejale või autorile, kas ta on ainult nälitud vaeva tunnustav viiakuseaplaus või kas see on südamest tulev tänu ilusa ja sisurikka õhtu eest. Ta teab, et on olemas ka irooniline aplaus. Säärane aplaus saab osaks kas lüü rumalale, sealjuures aga pretensioonikale näidendile või pretensioonikate asjaarmastajate saamatusele.

„CARAMBA!“ Stseen
1. vaatuses
Fausta, Alegria, Marcelino, Pancorbo (E Toona)
ja Coco (H. Vaag)

Viibisin ise kord säärasel etendusel. See oli palju aastaid tagasi Tartus. Ettekantav näidend oli iseendast väärtuslik, tõsine ja täis dramaatilist pinget. Etendus toimus eeskujuliku akustikaga saksa teatris. Mängijaiks oli rida akadeemilisi asjaarmastajaid, kuna naispeaosa oli ühe endise kutselise näitlejanna käes, kelle auõhtuna ettekanne oli mõeldud. Mõtlesin etendusele minnes, et vaatan viisakuse pärast kolmest vaatuses ühe ära, aga kui saalis istusin ja sealpool rampi „läks lahti“, siis hakkasin kogu südamest kahetsema, et näidend ei ole kümnevaatuseline, sest harva saab näha nii „toredat“ mängu kui tol õhtul, mis mulle sai unustamatuks elamuseks.

Juba esimene lause, mida ütleb kaugelt maalt tulnud vend oma vennale: „Sa i m e s t a d vist küll?“ öeldi hoopis vääralt rõhuga: „Sa imestad vist küll!“ Aga see väär rõhk lõi kohe sooja kontakti saali ja publiku vahel, mille moodustas Tartu vaimne eliit. Jäädid põnevuse ja eelrõõmuga ootama, mis nüüd v e e l tuleb; ja seda ikka tuli kah. Päris „robinal“ kohe, nagu öeldakse.

Aknatagune laval oli heledasti valgustatud kogu õhtu, kuigi osa tege-lasi korduvalt ja väga veendunult kaebes, et väljas olevat kottpime. Kaugelt koju tulnud vend ei lahkunud hetkekski oma nahkjopist, ka siis mitte, kui ta oma vennanaisele avaldas armastust. See armuavaldus ise aga sarnas pigemini vihase härja kallaletungile toreerole kui millelegi muule. Jne., jne., jne.

Kontakt oli suurepärase; aplausi muudkui sadas lavale. Pärast ees-riide viimsekordset langemist aga lisandus sellele veel braavohüüded. Publik oli toredas tujus ja väga tänulik haruldase õhtu eest. Paar riigikohtunikku hoidis krampplikult oma istmeid kinni, et need ei rappuks liigsel määral nende naeru all, süngeimad kirjanikud särasid nagu täiskuu, kui ta näeb armastaja-paari, ja üks „Vanemuise“ parimaid naisnäitlejaid avastas äkki oma suurimaks rõõmuks, et tänu lavalt saadud elamustele oli jäljetult kadunud ta migreen, mis teda oli hirmsasti piinanud alles etenduse alates. Lõpuks oli saalist kuulda vaimustatud hüüdeid: „Labastaja välja! Labastaja välja!“ Nähtavasti ei olnud lavapoolne akustika nii hea kui saalipoolne, nii et lavalt ei osatud teha vahet B ja V vahel, sest pikemalt häbenemata ilmus tööpoolest publiku ette näidendi lavastaja-lavastaja ja tänas vaigse reveransiga enda ja oma nahkjopi nimel.

Jah, see oli kah kontakt, ja väga tihe pealegi; asi oleks aga hoopis teisiti kujunenud, kui viimatinimetatud härral oleks olnud too ülalmainitud peen kõrv.

Sageli on õige kontakti tekkimise hetke tähistajaks niinimetatud „aplause keset mängu“ või „keset teksti“. Selle aplausi vastu ei või midagi olla, aga

„VIRU-KOHVIK“

-Restoran

Muusika • Tants • Alkohol

„GLORIA-DANCING“

Tants ja Kabaree •

Meeleolu Baaris

ta ei tohi ettekannet eksitada, vaid peab olema võimalikult lühike, et näitlejad saaksid edasi mängida. Juhtub sedagi, et mitte päris vilunud näitleja kõneleb rahulikult edasi aplausi või suurema naerulagina sisse, ja siis läheb muidugi teksti kaduma.

Mõnes teatris valitses omal ajal — vähemalt tõsiste draamade või tragöödiate puhul — aplausikeeld. Moskva Kunstiteatris oli aplaus küll lubatud, aga näitlejad ei ilmunud seda vastu võtma. Oli meilgi neid aegu, kus oli moes kurbmängu puhul mitte plaksutada — see „rikkuvat meeleolu“. Ei, aplodeerima peaks ikka, ükskõik, kas vaadatakse komöödiat või tragöödiat — kui aga ettekanne on meeldinud. Kuigi etenduse kestes kontakt võib väljenduda ka hinge kinnipidavas vaikuses, siis vähemalt ettekande lõppedes näitlejad on rõõmsad, kui neile avaldatakse oma tänu südamest tulev aplausiga. Seepärast talitagem i k k a nüi, nagu hüütaks meile eesriide kokkuminekul lavalt: „Ja nüüd plaksutage käsi!“

KALOSSID

JA

BOTIKUD

„CARAMBA!“ Stseen 1. vaatuses

„CARAMBA!“ Stseen 3. vaatuses
Alegria (M. Varango) ja Roberto (O. Põlla)

Bernhard Linde

Poola näitekirjanike kolmik

Kui erinev on see maailm, mida oma näitekirjanduslikus loomingus esinavad Zofja Nalkowska, Jerzy Szaniawski ja Wlodzimierz Perzynski.

Kui esimesena nimetatust on nende ridade kirjutaja juba kümne aasta eest pikemalt kirjutanud oma raamatus „Loova Kesk-Euroopa poole“, milles lühidalt on märgitud ka teist, siis on kolmas poola kirjanik meie avalikkuses esimest korda mainitav ja sedagi alles kaheksa aastat pärast tema surma.

Wlodzimierz Perzynski sündis 1878. a. Opoczno's populaarse poola ajalehe toimetaja pojana, kes õppis algul Varssavi, hiljem Peterburi gümnaasiumis, mille lõpetamise järele ta jatkas oma haridust Krakovi ülikooli keeleteaduskonnas. Asus siis Pariisi elama ja süvenes seal prantsuse kirjanduse tundmaõppimisse. Nagu tõendab seda W. Perzynski hilisem kirjanduslik toodang, on ta just prantsuse romaani- ja näitekirjanduseteknikast paljugi õppinud. Kuid tulevase prosaisti W. Perzynski kirjanduslik looming algab siiski luulekoguga (1900. a.). Kodumaale tagasi pöördunud asub W. Perzynski ajakirjanduslikule tööle Krakovis ja Varssavis, millest ta siiski 1907. a. loobub, pühendudes täiesti ilukirjanduslikule loomingule. Selleks õigustas ja julgustas noort ajakirjanikku see menu, mis ta töödele osaks sai.

KOMPVEKI- JA SHOKOLAADITÖÖSTUS

„ENDLA“

OMAN. V. PALIAS,

TALLINNAS, MAAKRI T. 28. TELEF. 313-60

*Alati saadaval värskaid, parimaist
tooraineist valmistatud maiustusi.
MÜÜK KA VAIKESEL ARVUL*

Lisaks sobivale lõikele ja inglise stiilile soovitame uusi kodumaa ja inglise sügis-talveriideid.

Moeküsimusis nõuanne.

RÄTSEPMEISTRID

MAIT JUHANSOO & POEG

(Max Johanson ja Poeg) Asut. 1897. a. Peterburis
Tallinn, Rataskaevu 22. Telef. 432-89
(enne Lühikejalg 6)

Vist oli menu teatrilavadel ja lugejaskonnas seegi, mis W. Perzynski innukale tööle õhutas: 52-aastasena 1930. a. surnud kirjaniku kogutud teosed moodustavad tervelt 37 köidet. Varssavi linn määras oma 1930. a. kirjandusliku auhinna W. Perzynskile. Samal 1930. aastal sureb aga viljakas ja menukas kirjanik, olles jõudnud oma loomingulise töö kõrgemale tasemele.

W. Perzynski kirjandusliku toodangu kaks peala on romaan ja naljamäng ja mõlemal alal on ta tühtviisi meisterlik.

W. Perzynski on tavalise keskpärase poola inimese igapäevase halli elu kujutaja. Sealjuures hoidub ta eemale ajakirjanduslikest ja kirjanduslikest vooludest; laskmata viimascid end mõjutada, kirjeldab ja kujutab ta elukroonikuna seda, mis ta terav pilk on tähele pannud; langemata sõnaliselt liiglihasse, oskab ta aga meisterlikult oma kirjeldusi ja kujusid huumori ja pilkega võrstsitada. Tema loomingus on leidnud suurepärase vastukajastuse algul maailmasõja eelaastate, siis maailmasõja-ajastu ja lõpuks eriti mitmekülgsele suurele sõjale järgnenud aastate keskpärase inimeste elu oma tavaliste murede ja rõõmudega. Terav tähelepanuvõime, lihtsus väljenduses, kindlus teoste konstruktsioonis ja hoidumine sõnalisest liiglihasest — need ongi W. Perzynski hiiglatoodangu iseloomulisemad jooned. Sealjuures jääb W. Perzynski ikka ja alati vaimukaks ja oskab kunstimeelselt oma tugevat huumorit ja satiiri parajal määral ja õigel kohal langetada oma kirjeldustele ja inimkujudele.

Meieni jõuab see poola kirjanik alles kaheksa aastat pärast oma surma, nimelt oma naljamängulises toodangus, ja pealegi kahes teatris korraga: Töölisteater on võtnud oma mängukavasse W. Perzynski 1927. aastal suure menu osaliseks saanud neljavaatuselise komöödia „Saatus naeratus“, kuna „Estonia“ veel enne tänavusi jõule pakub meile sama kirjaniku 1907. a. suurt tähelepanu äratanud kolmevaatuselise naljamängu „Kergemeelne öde“.

Nende kahe näitekirjandusliku teose kõrval on W. Perzynski peateoseist kunstiväärtuslikena veel terve rida nimetamisväärseid, kuid piirdume vaid mõne üksiku mainimisega: „Armastus, kunst ja raha“ (1912), „Suurepärase äri“ (1915), „Suur-Varssavi“ (1917), „Ministri mured“ (1921) ja „Elu mehhanism“ (1929).

Wl. Perzynski

Zofja Nalkowska't võib meilgi juba tuntud poola kirjanikuks nimetada: pool tosinat aastat tagasi lavastasid Vanemuine ja Narva teater ta näitekirjandusliku esikteose, 1930. a. ilmunud draama „Naiste maja“ ja eestikeelses tõlkes ilmus 1938. a. sama kirjaniku romaan „Piir“. Oma draama ettekande puhul külastas Zofja Nalkowska ka isiklikult Eestit, viibides Tallinnas, Narvas ja Tartus.

Maateaduse professori tütreana 1885. a. Varssavis sündinud, kasvas ta oma vanemate juures osalt Varssavi, osalt Górkis mõisa äärmiselt vaimses ja edumeelses õhkkonnas. Pärast gümnaasiumi lõpetamist jätkas ta oma haridust Varssavis ülikoolis, õppides seal majandusteadust, psühholoogiat ja filosoofiat; täiendas siis oma haridust Itaalias, Prantsusmaal ja Šveitsis ning hilisematel matkadel kogu Euroopas. Poola pealinnas elades on Zofja Nalkowska kirjanduslik salong alati seisnud esirinnas, nagu Z. Nalkowska isegi on poola naiskirjanike enam kui arvukas peres silmapaistvam ja kesksam kuju. Poola Kirjanduse Akadeemia ainsa naisliikmena, Poola Pen-klubi juhatuses, inimõiguste liigas ja vangide hoolekande alal tegev olles, on sellise laialdase seltskondliku ja ühiskondliku töö kõrval see suure intelligentsiga kirjanik jatkanud tõusvas joones oma loomingulist rada, millele Zofja Nalkowska asus juba õige noorelt: ta polnud veel kahekümneaastane, kui ilmus ta esimene romaan, mille autor ristiti siis „täiskasvanuile kirjutavaks lapseks“. 1929. a. sai ta Lódzi linna kirjandusliku auhinna.

Zofja Nalkowska kirjanduslik looming algas juba 1905. aastal jutustava proosa alal ja 1906. a. ilmunud teos „Naised“ kannab pealkirja, mis tohiks olla sümbolne kirjaniku kogu järgnevale loomingule: sest naine, tema meelte-, tunnete- ja mõttemaailm ning vahetõde mehega on see ikka ja alati uuel kujul tagasipöördiv teem, mis leidub Zofja Nalkowska kõigis teostes. Aga naine meheta polegi mõeldav selle poola naiskirjaniku loomingus, kuigi ta teostes esinevad meeskujud pole kaugelki nii huvitavad kui ta naiskujud, millistes Nalkowska mõistab ja suudab avastada ikka jälle uusi külgi.

SANGAR

- KANGE ÕLU
ÕUN PUDELIS - ÕUNA JOOK
JÕHVIKA JOOK MAASIKAGA
LAUA JOOK - END. SIDRUNI SOODA

SAKU

TÕMMU

Ekstra

ERIPRUUL

Aga kõik Nalkowska naiskujud, kuulugu nad oma ühiskondlikult seisukohalt, oma intellektilt, oma mõistusest, oma tunnetelt, oma huvidelt kuhu tahes, on oma elu, mõtete ja tunnetega, kogu oma olemisega ikka ja alati mingis sõltumises mehest: mehes peitub naise kogu elu mõte.

Vaevalt leidub ühtki teist naiskirjanikku, kelle teosed meid lugedes nii haaravad oma lõpuni mõeldud mõtetega, mille taga lugeja pealegi kogu aja tunneb seisvat autorit ta süvendatud ja peene tundemaailmaga, nagu see on omane Nalkowskale tema jutustavas ja dramaatilises proosas.

Veelgi huvitavam on Zofja Nalkowska oma kirjandusliku toodangu tehnikas ja meetodites. Kõik sünnib seal hüljates pikki ja üksikasjalisi kirjeldusi ja kasutades vaid iseloomulisemate üksikjoonte märkimist. Iesugune diskreetsus ja subtiilne väljendus on viidud Nalkowska toodangus äärmuseni. Sageli väljendab seal mõni üksik sõna tegelase kogu hingelise draama, mõnesse käeliigutusse on peidetud rohkem kui mõne teise kirjaniku paarileheküljelisse kirjeldusse.

Lai ja mitmekülgne on see naiste maailm, mida pakub meile Nalkowska looming. Sündigu see siis maa-üksilduses või Šveitsi kuurordis või leidku see aset väikeste inimeste tagasihoidlikus kodus, — kõikjal liigub see naiskirjanik ühesuguse vilumuse ja kindlusega, sama südamlikkusega ja arusaamisega kõigile ja kõigest.

Zofja Nalkowska kirjanduslik looming algas jutustava proosaga ja sellel alal on ta annud rea haaravaid romaane-novelle, millistest nimetame vaid: „Kaasealannad“ (1909), „Krahv Emil“ (1920), „Maja luhtade ääres“ (1925), „Abielu“ (1925), „Eba-hea armastus“ (1928). 1930. a. ilmunud esikdraamale „Naiste maja“ järgnes juba 1931. a. Nalkowska teine draama „Tema tagasituleku päev“, millega Eesti teatrisõpradel avaneb, loodame, et varsti, võimalus tutvuda „Töölisteatri“ lavastuse kaudu.

Omapäraseim poola näitekirjanik — selline oli üldmulje, millega ma 1930. a. lahkusin Varssavi „Uuest Teatrist“ Jerzy Szaniawski „Advokaat ja rooside“ etenduselt. Sama teos sai veel samal aastal Poola riikliku 20.000-zlotilise auhinna (= 1½ miljonit Eesti senti) ja sellel teosel oli Poolas

PERENAISED!

Tarvitades majapidamises

LODIX

kingakreemil

SIDOL

metallipuhastusvahendit

SIGELLA

poonimisvaha

SIRAX

küürimispulbrit

SOPAL

plekkide eemaldamise vedelikku

SOLIID

küünlaid

on teie töö poole kergem.

Valmistaja: **AS. SIDOL COMPANY, TALLINN**

Zofja Nalkowska

Jerzy Szaniawski

pöörane menu. Ja nende ridade kirjutaja julgeb praegugi väita, et selle näidendiga Szaniawski on ületanud oma eelmised teosed. Aga meie teatrid pole selle näidendi vastu huvi tunnud: „Estoniale“ pakkus nimetatud teost juba 1930. a. paiku Varssavi Eesti saatkonna tolleaegne sekretär E. Haman ja tänavu kordas nende ridade kirjutaja sama ettepanekut „Estoniale“ ja „Vanemuisele“, saades aga mõlemailt eitava vastuse. Küll aga on võetud Jerzy Szaniawski varasemast näitekirjanduslikust toodangust Tallinna „Töölisteatri“ mängukavasse kolmevaatuseline komöödia „Kippar“ ja „Estonia“ omasse Szaniawski teine kolmevaatuseline komöödia „Lind“.

Jerzy Szaniawskit veetlevad väga erinevad probleemid ja elulised küsimused, mille lahendust ta taotleb oma komöödiais ja näidendis. Aga probleemide arutamisel toimib Szaniawski vägagi omalaadselt: ta paiskab reaalsuse ja legendi, tõelisuse ja ebatõelisuse segi, püstitades ja sageli vaid riivates probleeme ja jättes lugejale-vaatlejale neisse süvenemise ja lõpulahenduse otsimise laialdasi võimalusi. Aga uutelt ideedelt ja uutelt lahendussuundadelt on J. Szaniawski küll huvitavaimaid ja omapäraseimaid tänapäeva poola näitekirjanikke.

FOTOATELJEE
Parikas
MEISTERFOTOGRAAFID
Kuninga 1

KUNSTILISE JA TEHNILISE FOTOGRAAFIA JA SUURENDUSTE ATELJEE ● PILDIKIRJASTUS ● AVATUD ARIP. KL. 9—5, PÜHAP. KL. 11—2

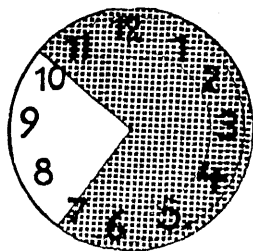

Kosmeetika- ja keemiaainete, roh-
tude, värvide ja maalaritarvete sood-
saim ostukoht on s u u r l a o d

A/S. Mey & Landesen

Tallinn, Viru tän. nr. 9

PÜHENDAGE

OMA VABA AEG ENESE-
ARENAMISELE, LUGEDES

KIRJANDUST

KOOLIRAAMATUID
KOOLITARBEID
KIRJUTUSMATERJALE
JONISTUS- JA
MAALIMISTARBEID
PABERIKAUPU
KANTSELEITARBEID
JNE. JNE.
SOOVITAVAD SUURES
VALIKUS

„PÄEVALEHE“ RAAMATUKAUPL.

TALLINN, S. KARJA 23 • PIKK 2

„LASTE RÕÕM“

LOOB LASTELE RÕÕMSA
MEELEOLU

ILMUB KORD KUUS

Oskar Luts ja Andres Särev. „ÄRIPÄEV”. Dramatiseering 4 vaatuses, 5 pildis
Juuli (L. Reial), Kiir (H. Vaag) ja Maali (O. Jürisson)

Lavastus: Andres Särev

Lavapildid: Herbert Tam

A. Kitzberg'i „Kauka Jumal“

J. G.

Et rikastada oma käesoleva hooaja mängukava ka ühe meie vanema algupärase väärtteosega, on Tallinna Töölisteatril praegu lavastamisel ja jõuab jaanuari algul esietendusele A. Kitzbergi „Kauka Jumal“. Lubatagu siis sel puhul siin lühidalt jälle meele tuletada selle eesti lavakirjanduse klassikasse kuuluva näidendi saamislugu ja ta kirjanduslikke ning lavalisi väärtusi.

Eesti algupärase draama looja August Kitzbergi esimesed katsetused näitekirjanduse alal algasid juba 1870-ndail aastail, mil ta lava jaoks dramatiseeris J. V. Jannseni jutu „Räägi, mis sa tahad, aga tondid ja kodukäijad on siiski tõsi“. Näitelavale see siiski ei pääsnud ja käsikiri läks autoril kaduma. Aastal 1878 ilmus A. Kitzbergilt A. v. Kotzebue „Virrvarr“i“ tõlge. Sellele järgnesid saksa keelest laenatud aineil kirjutatud naljamängud „Pila-Peetri testament“ ja „Vana vanaga, noor noorega“, mis seisid mõlemad hulk aega käsikirjas ja ilmusid trükitist alles 1897. a. Paarkümmend aastat hiljem esimesest draamakatses jõudis autor esimese puhtalgupärase näidendi, milleks osutus karskusesihiline rahvatükk-kurbmäng „Punga-Mart ja Uba-Kaarel“. Selle järele valmis temal „Kosjasõidu“ esimene käsikiri, mis veidi parandatud kujul trükitist ilmus 1915. a. J. Simni muusikaga. 1903. a. ilmus A. Kitzbergil ta enda külajutu järele lava jaoks ümber töötatud „Rätsep Õhk“ ja mõni aasta hiljem kirjutas ta oma teise külajutu „Püve Peetri riugaste“ ainel viievaatuselise „külaelu pildi“ „Püve talu“, mis ilmus trükitist 1910. a. Viimast tuleb pidada A. Kitzbergi draamaloomingu ettevalmistava ajastu silmapaistvaimaks teoseks nii kirjanduslike kui lavaliste väärtuste poolest.

A. Kitzbergi täisverd kunstiväärtuslik näidendilooming algas alles pärast autori 50-dat eluaastat. Esimese kunstidraamana ilmus talt 1906. a. „Tuulte pöörises“. Sellele järgnesid 1912. a. „Libahunt“, 1915. a. (kuid kirjutatud varem) „Kauka Jumal“, 1919. a. „Laurits“ ja 1923. a. „Neetud talu“. Nende teostega sai A. Kitzbergist eesti kunstiväärtusliku draamakirjanduse algataja ja selle kandvaim viljeleja.

Küpsemaiks ja hinnatavamaiks näidendeiks A. Kitzbergi dramaatilises

toodangus tuleb pidada kolme teost: Nendest parim „Libahunt“ ja võrdsed kaaslased „Tuulte pöörises“ ja „Kauka Jumal“.

Aine „Kauka Jumala“ ja selle peategelase Mogri Märdi loomiseks leidis Kitzberg oma noorpõlve elukohast Abjast. Nii kirjutab ta oma „Mälestuste“ I andes: „Abja oli kuulus, Abja oli „Kaanan, mis jookseb piima ja mett“. Abja oli rikas ja tark, sest millal rikas tark pole. Jaan Jung loeb üheksa Abjast väljaläinud rüütlimõisa ostjat üles... neid on aga enamgi. Abjast väljaläinud mõisarentnikke on terve rida ja hulk, hulk, teadmata kui palju neid, kes Abjast läksid ja omale küll Lätimaal, küll Võru-, Tartu-, Pärnu-, Viljandi- ja Tallinnamaal talud ostsid...“

Kui rikast ja iseteadlikku Abja peremeest vaatasid: tublisti toidetud keha sirgeks lükatud, habemest puhtaks aetud nagu külm ja rahulik, pöidlal taskutes — siis teadsid juba, mis ta mõles: Mina, mina ja jälle mina olen Abjast, mujal kui Abjas ei olegi eestlasi, mis on, on kes teab mõned orjaagssed segaverd jäitised — Abjas üksi on tarkust, raha, vara, hobuseid — mehi.“

„Kauka Jumala“ peategelase Mogri Märdi algkujuks on Abja valla A. küla taluperemees Märt E. Ta lapsed ja nende abikaasad on võetud samuti tegelikust elust. Enamik näidendis kujutatud sündmusist põhjeneb samuti tõelistel faktidel.

„Kauka Jumal“ on rahajumaldamise tragöödia. Mogri Märdi usutunnistuseks on: „Kes rikas, on nagu Jumal! Jaa, nagu Jumal! Võib kõik — teeb mis ta tahab! Mida rikkam keegi on, seda enam on ta — Jumal!“

Mogri Märt ei kogu raha siiski ainult raha enda pärast. Tema kõne- lusist vilksatavad vihjed kellelegi mõisnikule, kes talle kord ratsapiitsaga näkku löönud ja kelle mõisat ta tahab osta, et teotajat hävitada. See on näidendis jõurikkamaid kohti, kui Märt istmelt kargab ja leegitsevate silmadega kõneleb: „Jaa! Raha! Raha peab mul olema, raha! Seda olen ma vandunud, kui ma alles poisike olin, siis... (ähkides) — — sa ei tea,

H. PALM

Dipl. Paris

rätsepa-ateljee

Narva m. 14-3
Telefon 315-82

Parlisi ja Londoni
viimased moe uudised

E. MIHKELSON

Tallinn • Tatari 13

„ÄRIPÄEV“. Stseen 1. vactusest. Kiir ja Juuli

keegi ei tea ja ei pea seda ka teadma!... Raha peab mul olema, kuni ma rikkam olen, kui tema! Mul ei pea olema naist ega last, sugulast ega sõpra, Jumalat ega kuradit, raha peab mul olema, raha on jumal, raha on vägi, raha on võim! Ja võtta tahan ma teda ja olen teda võtnud ja võtan teda, kust ma aga saan. Halastamata nagu see teda võttis. Kas sa mõistad seda?“

Mogri Märdi kuju on võimas oma egoismis ja halastamatuses, mis kipub ületama isegi inimlikke piire. Kuid me näeme temas ka ühe orjarahva esindaja sirguajamist, et majanduslike vahenditega oma rõhujaid hävitada. Seepärast on Mogri Märdi kuju oma monumentaalsuses üllatav ja masendav, aga ka kaasakiskuv.

Mogri Märdi kujundamine laval pakub näitlejale väga tänuilikke ja mõjuvaid ülesandeid. Näidendi teised kujud ei ole võrreldavad Mogri Märdi tüübi mõõtudega, kuid omaette on nad siiski hästi selgepiirilised ja elulised ning lasevad mängida.

„Kauka Jumala“ puuduseks tuleb pidada käegakatsutavat *deus ex machina*’list peategelase hävitamist ja üleaurust viendat vaatust, kuid neid vigu on võimalik lavastusega osalt pehmendada.

„Kauka Jumalat“ mängiti esimest korda 26. märtsil 1911. a. Vane-muises Karl Mennin’i juhatusel. Tallinnas oli viimane „Kauka Ju-mala“ lavastus 1926/27. a. hooajal Estonias P. Sepa juhtimisel vanemuis-lase Carl Treumundt’iga Mogri Märdi rollis.

Tööliseteatris lavastab „Kauka Jumala“ Andres Särev ja Mogri Märdi osa mängib teeneline näitleja Aleksander Teetsov.

... aga jalanõud ostke

„Raudnahast“

Estonia puhestee 13

H. PALM

riideäri Pärnu m. 6

(Urula maja). Telefon 471-80

Moodsaid ja huvitavais mustreis siidi-, villaseid ja puuvillaseid kleidiriideid, villaseid ja vateeritud voodivaipu. Kardina-, ukse- ja mööbliriideid.

Kroonik

Teater arvudes

Kuigi kunsti ei saa hinnata arvude järgi ega anna arvud ka mingit usaldatavat pilti arvudega küll kõige lähedamalt seotud kunstiala — teatri — väärtusest ja tõelisest olemusest, siis arvud võrdlusmaterjalina on ometi väga huvitavad ja tõendavad tõhusalt oma loomult väga subjektiivset ja ebapüsivat kunstilist hinnangut. Või kui mitte muud, siis vähemalt üksikute teatrite töötingimustest ja suhetest publikuga annavad arvud üsnagi objektiivse kujutlma.

Kui vaadelda arvusid meie 7 kutselise ja 3 poolkutselise teatri töö üle 1937/38. hooajal, siis enne kõike paistab silma, et teatril Eesti vaimuelus on vististi tähtsm koht kui paljudegi teiste kultuurrahvaste juures. Arvudest näeme, et Eestis on 1937/38. a. hooaja jooksul teatreid külastanud tublisti üle 650.000 inimese, s. t. peaaegu iga täiskasvanud inimene Eestis on korra aastas teatris käinud. See ei ole väike arv, kui arvesse võtta, et kaugelt suurem osa elanikke asub maal ja et teatrite külastajad on valdavas enamuses linnainimesed.

Publiku arvu poolest seisab esikohal muidugi meie suurim teater „Estonia“, mille 310 etendust on külastanud 214.799 inimest. Teisel kohal on aga Tööliseteater, kes on annud 333 etendust 125.151 inimesele. Eesti Draamateater, kes rändteatrina küll on õigupoolest ülemaaline teater, peab leppima kolmanda kohaga: tema 366 etendust on vaatamas käinud 110.828 inimest. Edasi järgnevad: Vanemuine — 89.983 inimesega, Ugala — 38.272 inimesega, Endla — 26.533 inimesega, Narva teater — 21.506 inimesega, Kuressaare teater — 11.872 inimesega, „Kannel“ — 8.969 inimesega ja Valga teater — 8.420 inimesega.

JLFORD

● PLAADID

● PABERID

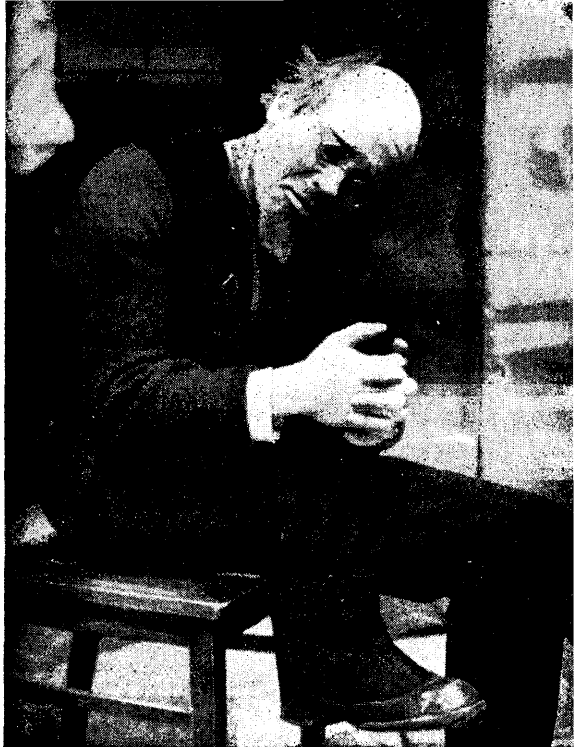
● FILMID

JLFORD LIMITED
JLFORD-LONDON

Kõik Tööliseteatri ülesvõtted on tehtud JLFORD plaatidel ja paberil

„ÄRIPÄEV". Vana Kiir (E. Toona)

Kui aga kõrvale jätta muusikalavastused, siis puhtdraamateatrina, puhtsõnalavastusteatrina seisab võistluseta esikohal Töölister teater oma 125.151 külastajaga. Teisel kohal on E. Draamateater 95.671 sõnalavastusetenduse külastajaga. „Estonia“ draamaviljelejana peab oma 84.293 külastajaga paratamatult leppima kolmanda kohaga ja Vanemuine 52.885 külastajaga neljanda kohaga. See näitab, kui suure osatähtsuse draamateatrina on omandanud nooremad teatrid — Töölister teater ja E. Draamateater — vanade teatrite — Estonia ja Vanemuise — kõrval, kusjuures E. Draamateatri publik on pärit kogu maalt, Töölister teatri publik aga peaaegu ainult Tallinnast.

Keskmise vaatlejate arvu poolest etendusel seisab esikohal Estonia 692 inimesega, teisel kohal Töölister teater 376 inimesega, kolmandal kohal E. Draamateater 303 inimesega, neljandal Endla 262 inimesega ja alles viiendal kohal Vanemuine 244 vaatlejaga.

Omatulusid on kümnel teatril olnud kokku üle 433.000 krooni. Esikohal on Estonia 174.743 krooniga, teisel kohal E. Draamateater 82.210 krooniga, kolmandal kohal Töölister teater 73.584 krooniga, neljandal — Vanemuine 51.786 krooniga.

Hõia kokku - osta meilt!

Raamatu, kirjutusmaterjali ja paberkaupade suurlaod Tallinnas

K.-Ü. „Rahvaülikool“

Harju tän. 48, oma majas, Pärnu maant. 10

Keskmine piletihind iga vaatleja kohta on: Estonias — 81 senti, E. Draamateatris — 74 senti, Töölisteatris — 59 senti, Vanemuises 55 senti, Endlas — 49 senti, Ugalas ja Kuressaare teatris — 44 senti, „Kandles“ — 42 senti, Narva teatris — 39 senti ja Valga teatris — 33 senti.

Toetusi riigilt ja omavalitsustelt on 10 teatrit saanud kokku ümmargusest 345.000 krooni. Sellest langeb Estoniale ligi pool — 146.000 krooni, Vanemuisele — 75.875 krooni, E. Draamateatrile — 46.250 krooni, Töölis-teatrile — 27.493 krooni, teistele väiksemad summad.

Absoluutsed summad ei anna aga toetuste vahekorrast veel õiget pilti. Loomulikult peaksid toetused olema sõltuvas teatri töö intensiivsusest ja ulatusest. Sellepärast saame toetuste õigest suuruselt selgema ülevaate, kui välja arvestame, palju langeb igas teatris toetusi iga teatri külastaja kohta. Siit saame väga huvitavaid, osalt otse jahmatamapanevaid arvusi. Nii on riik ja omavalitsused maksnud juure igale Vanemuise külastajale tervelt 84 senti, kui aga operett maha arvata, mida ju riik ega omavalitsused ei toetavat, siis koguni 127 senti, igale Estonia külastajale — 73 senti, operett maha arvatud — 105 senti, igale Narva teatri külastajale — 55 senti, igale Endla külastajale — 53 senti, igale „Kandle“ külastajale — 42 senti, igale E. Draamateatri külastajale — 42 senti, igale Ugala külastajale — 35 senti, igale Kuressaare teatri külastajale — 32 senti (ilma operetita 46 senti), igale Valga teatris käijale — 30 senti ja igale Tööliseteatri külastajale ainult 22 senti. Nii on siis oma vaatlejate arvu ja tegevuse ulatuse poolest võistlematult esikohal seisev sõnalavastusteater — Tööliseteater — toetuste poolest kaugel kõigi teiste teatrite sabas, kaasa arvatud isegi väikesed poolkut-selised teatrid.

Tööliseteatri toetused on suhteliselt umbkaudu viis korda väiksemad kui Vanemuise toetused, neli korda väiksemad Estonia toetusest ja keskmiselt üle kahe korra väiksemad väikeste provintsiteatrite toetustest.

„ÄRIPÄEV“. Joosep Toots (J. Romot) ja Teele (L. Römmer)

Seejuures on Tööliseatriil suurim ja tugevaim draamatrupp kõigist Eesti teatreist ja palgadki ei ole palju madalamad teiste pealinna teatrite palkadest.

Need arvud ehk lubavad oletada, millise visadusega, eneseteostamistahetega ja ainult eneseleloomisega Tööliseatriis tööd tehakse. Need arvud näitavad ka, kuivõrd Tööliseateer oma tegevuses on sõltuv publikust. Ja ometi leidub meil „heahtlikke“ arvustajaid, kes ei häbene ironiseerimast, kui Tööliseateer on osanud oma repertuaari hankida hea ja väärtusliku näidendi, mis aga — kahjuks — töötavat saada ka — kassatükiks!

®

Ligi
100 aastat
püsib alati
moodsaimana
Singeri
õmblus-
masin

M. Gorki „Põhjas“ ja ta „Vanemuise“ lavastuse puhul

Maksim Gorki „Põhjas“ etendusel Vanemuises tundus, et teose sisuline külg ei ulatunud täiel määral teatrist enam-vähem eemalseisjate vaatlejateni, kuigi teose lavastust võib pidada üldiselt õnnestunuks.

Milles peitus siin põhjus?

Lavastusest enesest väljuva põhjusena tuleks märkida peamiselt üht: andekas näitleja A. Randviir oli Luka osa tõlgitsemisel viidud valele teele. Randviir andis suurepäraselt tavalise vene usurändaja kuju. Tagasihoidliku, leplikku, kõike andestava jumalasõna kuulutajana Randviir oli vägagi nauditav. Viga seisab aga selles, et niisugune Luka on kaugel Gorki Lukast. Luka puhul on väiksema tähtsusega ta „venepärasus“, ta on ilmunud teadmata kust, ta on pigemini siin-seal lohutavalt ning kutsuvalt peatuv vaim kui miljöoline kuju. Luka pole kellegi harilik palverändaja, on isegi küsitav, kas ta ongi usklik selle sõna laiemas mõttes. Gorki Luka autori enese remarkide järgi peab olema haruldaselt liikuv kuju. Tema pärimised on tihti lõksupüüdvad, milline omadus ei võinud leida küllaldaselt määral esiletõstmist Luka usurändurliku tõlgitsuse juures. Mingil tingimusel Luka ei tohi sarnleada vanale ätile, kes isegi haigutades lööb risti ette, et patukülvaja vanaõelus ei pääseks suhu. Valesti tõlgitsetud Luka kuju ei suutnud täita oma ülesannet, koondada vaatleja tähelepanu teose tuuma ümber, vaid tekitas ebamäärasuse ja igavuse tunde.

Gorki loodud Näitleja kuju tõlgitsemisel komistas ka J. Pöder, andes pigemini Montmartre'i õhkkonnast artisti, kes on sunnitud elama öömajas, kui põhjaläinud alkohooliku, kes vaid hetketi meenutab oma endist näitlejakutset. Arusaamatusi tekitas samuti Vaska Pepeli (J. Jürgo) üldine hoiak. Kavas eksikombel tähendatud „Vaska Pepel — politseinik“ oli palju tabavam varahommikul pudelsaapais kindlalt sammuva isiku kui Gorki poolt kujutatud vargapoisi kohta. Eksimised kahe viimatimainitud näitleja mängus ei olnud õnneks nii suure tähtsusega näidendi põhituuma edasiandmisel, samuti muud välemad, kuid küllaltki silmahakkavad väärtused, nagu näit. kopsuhaige Anna liig tagasihoidlik kõha, Muhamedi kumardaja tatarlase palvetamine publiku poole, mitte aga ida suunas, ning jalatsite maha võtmata jätmise palve eel, mõned ilmselt ebakohased näojumestused jms.

Et III vaatuse tegevustik, arvatavasti tehnilisil põhjusil, toimus Vanemuise lavastuses öömajas (Gorki remarkide kohaselt see sünnib väljas öömaja sees), siis tulnuks kohandada vastavalt mise en scène'e. See puudus ühenduses ebaõnnestunud kärpimistega jättis kohati tegevuse arenemisest segase mulje.

ELEGANTNE DAAM JA HÄRRA
VALIB OMA RIIETUSE

VALMISRIIETE ÄRIST

K/m. „EMPE“

TELLIMISTE VASTUVÕTMINE

VIRU 22

„ÄRIPÄEV“. Stseen 3. vaatusest.

Ent kõneldes „Põhjas“ lavastusest ei tohiks mööda minna ta otse silmapaistvaist väärtusist. Näitleja R. Ratassepp oivalise Parunina oleks täiesti omal kohal ka parimais vene ansamblis. Inimese traagika, kelle hing on läbi põlenud, kel pole ühtki ideed ja kel kõik on muutunud minevikuks, oli Ratassepa poolt esitatud suure sisseelamisega. Äkiline dissonants, Paruni hüüatus näidendi lõpus (mis oli täieliselt vastav Gorki remargile) „Näitleja poos enda üles!“ oli kõigiti ehne ning ilmekas, väljendades tüüpilise materjalisti hirmu inimelu hävimise ees.

Paruni vastandkuju, elu loov Satin V. Kure esituses oli kooskõlas üldansambliga. Kuulus monoloog inimesest oli tema poolt, ehkki mitte esmajärguliselt, siiski oma osa mõistmisega ja, mis peaasi, ilma võltsteatrailsuseta läbi viidud.

Ida Suvero Nastjana, luues eredajooneliselt avaliku naise kuju, kes on läbi immutatud kaotsiminevast armastusest, kes elab valest, kuid oleskelu säilitamiseks vajalisest ulmast, täitis ka oma osa tähtsa kõrvalülesande rõhutatades reljeefselt Paruni vaimlist tühjust. Samuti Nataša alandlik, lihtne, naiivne kuju oli Kadi Taniloo poolt gorkiliselt kehastatud. Talle võiks võimalda ette heita ta kaunidust, kuid miks Vassilissa öde ei peaks olema ilus?

Lihtsameelse Kleštš'i protesti, kes usub headusse ja tõesse, kujutas suure veenvusega V. Ader. Muud osalised täiendasid küllalt hästi ansambli ja IV vaatuses, kus valesti tõlgitsetud Luka puudus, muutus ka kontakt lava ja saali vahel tihedamaks.

Kas tunnete juba Feivali uusimaid

KÜLNIVEE sorte?

tüüp La HABANERA □ tüüp YVONNE □ tüüp DONAPARA □ tüüp LEDA
SAADAVAL LIHT- JA LUKSUSPUDELEIS.

Maitstvat ja kosutavat kehakinnitust võimaldavad

**konservid, vorstid, singid,
pirukad, võileivad**

Müügil „LIHASENTRAALIDES“ ja kõigis
paremates toiduainete- ja delikatesskauplustes

Ühing „EESTI LIHAEKSPORT“

Tallinna, Tartu ja Võhma eksporditapamad

Lugusid näiteseinte tagant

Näitlejalikku primadonnast Tunjkast

Nüüd selle O. Lutsu - A. Särevi „Tagahooviga“ on lugu nii, et kõik tundemärgid näitavad, ega see repertuaarist üldse välja langegi. Selle nelja aasta jooksul, mil teda on mängitud, on „Tagahoovi“ külastanud üle 40.000 inimese. Ehkki tükk on mängitud 111 korda, on publikut alati täis maja. Kas selle aja jooksul on peale kasvanud juba uus generatsioon või käiakse seda mitmed korrad vaatamas, seda küll ei tea. Sest sama tükk Tartus pidas vastu vaevalt 20 etendust ja ta käsi provintsi lavadel käis kaunis kehvalt.

Just sel viimasel, 111. etendusel, „Villa Hortensias“ „ohvrialtari“ ümber istudes ja umma-uu jorutades jõudsid näitlejad otsusele, et tükk nagu hakkab juba näitlejaid tüütama. Vähimalt neid näitlejaid, kes tükkis 111 korda kaasa on mänginud. Ja neid on tervelt 15 inimest. Mõtelge ise: 111 korda juua kolm liitrit vett, nelja inimese peale, endale sisse (mis publikule paistab viinana), 111 korda koeraga koos ulguga ja 111 korda kuulda oma partneri teksti, mis on sul ja igal tükkis kaasamängijal peas punktist — kommani. Kõik osad, eranditult! Jah, Oskar Põlla ütles õieti, et kui 24 osalisest puuduks mõnel etendusel 20, siis tema päris kindlasti mängiks maha kõik 20 osa, ilma etteütleva kaasabit. Ja ega ta valetanud.

Ja „Villa Hortensias“ lamades ja oma kolmandat liitrit vett neelates Bauman, Maivel, Vaag ja Põlla arutasid: kuidas saaks teatri juhatust sundida tükki repertuaarist kõrvaldama, kas või üheks hooajakski.

„Kui varastaks dekoratsioonist paar kulissi ära?“ arutab üks. „Teevad uued!“ vastab teine.

E. HARIDUSLIIDU TEATRITARVETE LADU

TALLINN, UUS TÄN. 2, TELEFON 452-02

Näidendite laenukogu ● Parukate laenukogu ● Kostüümide laenukogu ● Jumestusvahendid ● Dekoratsioonide materjalid ● Gaasi-laternad ja -lambid ● Mitmesugused peotarbed

„ÄRIPÄEV“. Kiir (H. Vaag), Aaberkukk (A. Teetsov), Maali (O. Jürisson) ja Juuli (L. Reial)

Ja nii igasuguseid plaane arutades tuleb Ruts Bauman otsusele, et ega me muidu sest „Tagahoovist“ lahti saa kui tapame Tunjka ära, sest kui Tunjkat enam pole, ei siis seda tükki enam mängita, sest teist säärast lavapäevaga koera vist küll ei leita.

Ja ega ta valetanud. Sest Tunjka elupäevad olenevad sellest, kui kaua „Tagahoovi“ mängitakse. Ja „Tagahoovi“ mängitakse seni, kuni elab Tunjka. See on nii — ja sinna pole midagi parata.

Juba kevadel pidi Tunjka peremees koerale lõpu tegema, siis, kui ta haigestus. Kuid teatri palvel viidi Tunjka Tartu loomakliinikusse, kus teda opereeriti, nagu mõnd kuulsat filmikoera. Ja operatsioon õnnestus.

Hooaja algul toodi ta bagasiga Tallinna tagasi ja nüüd elab ta edasi oma lõbusat ja lustakat näitlejaelu. Peab täpselt meeles oma märgusõnad, ja oma etteasted teeb ta väga korralikult, nagu teades, et seni, kuni „Tagahoovis“ püsib, kestavad ka tema elupäevad.

Ja Tunjka elu pärast näitlejad soovivad siiski, et läheks „Tagahoovis“, arvatavasti soovib seda ka publik. Sest keegi ei loe vist meeeldi ühel päeval lehest, et suri kuulus lavakoer Tunjka. Ehkki kõrges vanaduses, kaega ühel silmal, annab ta mänguga tihti silma ette mõnelegi näitlejale.

Näitlejatehuvilised vargad

Harilikult vargad ei tülitä näitlejaid. Sest kogemused on näidanud, et sisse murdes näitleja korterisse pole sealt midagi kaasa võtta. Ennem võid midagi maha jätta, mõne sõrmejälje või nii. Jah, ühe sõrmejälje tõttu võib mõnikord isegi vabaduse kaotada.

Kuid vahel siiski mõni üksik vargapoiss teeb katset näitleja varanduse kallale kippuda. Ja selliseid väljavalitud mehi on Töölisteatriis vaid paar-kolm.

Soodsaimatel tingimustel laenutate näidendeid

E. Haridusliidu Teatritarvete laost

Tallinn. Uus tän. 2. Telefon 452-02

Juba

vara-
hommikul...

Suurem osa sündmusi leiab aset pärast-lõunati ja õhtupoolikul. Uudis kaotab oma värskuse, kui ta lugejale hilja kätte jõuab. „Rahvaleht“ oma rikkaliku informatsiooniga ja huvitava sisuga ilmub juba varahommikul ja saadetakse laiali üle riigi algaval päeval esimeste rongidega.

Nii võite lugeda värskaid uudiseid „Rahvalehest“ pool päeva enne teisi lehti. Kui tahate olla kõigest täpselt ja kiirelt informeeritud, siis suudab teid rahuldada ainult varahommikune „Rahvaleht“.

„Rahvaleht“ on toimetatud nii, et igauks leiab sealt midagi enda jaoks. Tema veergudele ei pääse ühtki rida, mis lugejale midagi ei ütleks. „Rahvalehest“ leiate seda, mida mujalt asjata otsitud. Mis „Rahvalehe“ eriti huvitavaks teeb — on tema pildirikkus. Üks pilt ütleb rohkem kui tuhat sõna.

Teile kantakse „Rahvaleht“ koju kätte, kui tellite lehe. Tellides maksab „Rahvaleht“ pooles aastas kr. 8,20, kolmeks kuuks kr. 4,30 ja üheks kuuks kr. 1,50.

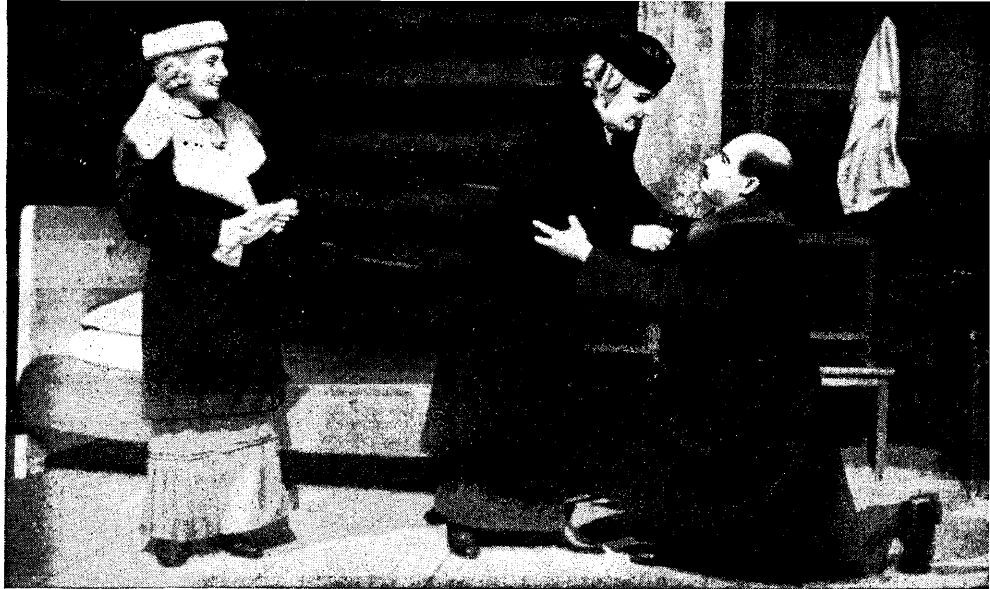
„Esmaspäeva“ saavad kõik tellijad 15-sendilise juuremaksuga kuus. Kolme kuu ja pikema aja tellijad saavad poole hinnaga tellida „Perekonnalehte“, „RSI“ ja „Ajude Gümnaastikat“, makstes iga nim. ajakirja eest 25 senti kuus.

Tallinn, Pikk 54—58.

Teie leht on „RAHVALEHT“

„ÄRIPÄEV“. Sisseen 4. vaatuses. Aliide (*M. Varango*), Teele (*L. Römmer*) ja Luts (*P. Maivel*)

See oli mõned head aastad tagasi, kui varastati Andres Särevil ringreisil olles vagunist püksid. Särevi magas oma kupees, ja läbi lahtise akna, rongi peatusel jaamas, võeti nagist püksid. Ja Särev pidi olema püksteta, kuni ringreis jõudis järgmisse linna, kus ta sai uued.

Paar aastat tagasi külastas vargapoiss Sass Teetsov. Ehkki Teetsov elas teisel korral, ronis ta redeli abil tuppa. Kuid seal ta saanud midagi, sest Teetsov ei hoi kunagi raha ega väärtasju kodus. „Raha peab ringi käima, muidu mõni rahvakiht jääb hoopis vaeseks,“ armastab ta öelda Oskar Lutsu sõnadega.

Kuid nädalapäevad tagasi tegi üks vargapoiss Enn Toona korteris päris puhta töö. Nähtavasti teades, et nii Liki kui ka Enn Toona mõlemad õhtul mängivad, ja teades ka, et enne kella kümnet ükski teatrietendus ei lõpe, tegid mehed oma töö õige pikkamisi ja põhjalikult. Ja kõige naljakam selles loos on see, et samal ajal, kui vargad Toona korterit tühjendasid, mängis Enn Toona ise laval detektiiviga osa! Päris piinlik mõelda. Võib-olla et vargapoiss seda teadsid ja meelega valisid oma „töötamise“ päevaks just „Caramba“ etenduse, kus Toona mängib Sherlock Holmesi, detektiivbüroo juhatajat Pancorbot! Võib-olla tahtsid nad Toonat pilgata, mine sa tea. Aga päris lagedaks varastasid mehe, sellest on kahju.

Kolm kirja

Nüüd töötab konservatooriumi juures lavakunstikool, mille ülesandeks on teatreile soetada näitlejaid. Kui varem lavale pääses ainult andekuse tõttu, siis tänapäeval ainult anne ei maksa midagi. Diplomil on esmajärguline tähtsus.

Ühel päeval Sass Teetsov, kuuldes teatrikooli olemasolust, pajatas oma mälestusist, sellest ajast, kui ta oli Pärnu „Endla“ direktor.

„Ühel aastal oli teatril vaja noori andekaid algajaid. Pandi siis kuulutus ajalehte. Kuulutuse peale tuli sisse üle saja kirja, millest eriti kolm olid erakordselt huvitavad.

Üks daam, kes ka lavale tahtis pääseda, kirjutas:

— Vistrikkudeta nägu. Juuksed ulatuvad õlgadeni, otsad krussis. Parema käe väikese sõrme küüs on ära, kuid arvan, et see ei takista.

Teine, keegi meessoost isik, kirjutas lühidalt, aga see-eest kategooriliselt. — Kaks aastat kodukarjas, kaks aastat mõisakarjas. Palju palka? Millal proov? — Kolmas kiri oli lühike ja selge. — Eriala: pruudi- ja põnevusosad!

○ Kõige soodsam on l u g e d a
„UUS EESTI“ tellides.

Tellides on „Uus Eesti“ 34% odavam kui üksiknumbrina. 1939. a. jääb „Uus Eesti“ hind endiseks ja nimelt: Kr. 5.— iga veerandaastas ja iga järgnev kuu Kr. 1.50 ehk 5 senti üksiknumber.

○ Üksiknumbrina maksab
„UUS EESTI“ 7 senti ○

„Uus Eestit“ koos „Põllumajandus'ega“ tellides saate „Põllumajandus'e“ poole hinnaga.

Kroonikat

Tööliteatri tänavune hooaeg 1. dets. 1938.

Kuni 1. detsembrini on Tööliteater annud 122 etendust 12 lavastusest, mille tulemused arvudes on järgmised:

	Mitu korda mängitud	Vaatelejaid		K r.	K a s s a	
		üldse	keskm.		üldse	keskm.
1. E. Vachek. <i>Ahi</i> . P. Põldroosi lavast. (eelm. hooaj.)	23	5.377	233	Kr. 3.086,38	Kr. 133,08	
2. H. Vuolijoki. <i>Justiina</i> . A. Särevi lavastus	25	9.180	367	„ 6.129,34	„ 246,35	
3. R. Blaumanis. <i>Rätsepääd Sillamatsil</i> . P. Põldroosi lavast. (eelm. hooaj.)	10	4.456	445	„ 2.212,77	„ 221,27	
4. O. Luts ja A. Särev. <i>Tootsi pulm</i> . A. Särevi lavast. (eelm. hooaj.)	8	3.229	403	„ 1.600,69	„ 200,08	
5. B. Brecht ja K. Weill. <i>Kolmekrossi ooper</i> . P. Põldroosi lavast. (eelm. hooajast)	7	3.106	444	„ 1.677,74	„ 239,67	
6. R. Török ja T. Emöd. <i>Tütarlaps tänaval</i> . P. Põldroosi lavast. (eelm. hooajast)	4	1.416	354	„ 641,18	„ 160,29	
7. A. Mälk ja A. Särev. <i>Taeva palge all</i> . A. Särevi lavast. (eelm. hooajast)	4	1.620	405	„ 745,66	„ 186,41	
8. O. Luts ja A. Särev. <i>Tagahoovis</i> . A. Särevi lavastus (eelm. hooaj.)	4	1.650	412	„ 739,04	„ 184,76	
9. G. Zapolska. <i>Preili Maliczewska</i> . P. Põldroosi lavastus	10	3.205	320	„ 2.098,59	„ 209,85	
10. N. Gogol. <i>Naisevõtt</i> . A. Särevi lavastus	15	6.071	405	„ 3.846,43	„ 256,43	
11. M. Seca ja P. Fernandez. „ <i>Caramba!</i> “ P. Põldroosi lavastus	11	4.804	437	„ 3.863,29	„ 351,20	
12. O. Luts ja A. Särev. <i>Äripäev</i> . A. Särevi lav.	1	444	444	„ 307,26	„ 307,26	
Kokku	122	44.558	381	Kr. 26.948,37	Kr. 220,89	

Eelolevaid lavastusi Tööliteatris

Viimase (kuuenda) lavastusena enne jõulusid tuleb 17. detsembril esietendusele A. N. Ostrovski komöödia „Mets“, millega ka Tööliteatri teene-line näitleja Anna Tamm tähistab oma 35-aastase lavategevuse juubelit. Lavastab Priit Põldroos.

Jaanuari esimestel päevadel valmib A. Särevi juhatusel A. Kitzbergi „Kauka jumal“.

Jaanuari lõpupoole jõuab esietendusele Fr. Langeri uus draama „Nr. 72“. Lavastab P. Põldroos.

Edasi tulevad lavastamisele W. Shakespeare'i „Windsori lõbusad naised“, dramatiseering ilmumata romaanist „Ristik õites“, poola kirjaniku J. Szaniawski komöödia „Kippar“ jne.

Tööliteatri saali plaan

PÕRAND

Read

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
41	40	39	38	37	36	35	34	33	31
42	43	44	45	46	47	48	49	50	51
83	82	81	80	79	78	77	76	75	74
84	85	86	87	88	89	90	91	92	93
125	124	123	122	121	120	119	118	117	116
126	127	128	129	130	131	132	133	134	135
168	167	166	165	164	163	162	161	160	159
169	170	171	172	173	174	175	176	177	178
212	211	210	209	208	207	206	205	204	203
213	214	215	216	217	218	219	220	221	222
256	255	254	253	252	251	250	249	248	247

288	287	286	285	284	283	282	281	280	279
289	290	291	292	293	294	295	296	297	298
332	331	330	329	328	327	326	325	324	323
333	334	335	336	337	338	339	340	341	342
373	372	371	370	369	368	367	366	365	364
374	375	376	377	378	379	380	381	382	383
394	393	392	391	390	389	388	387	386	385

395/396/397/398/399/400
447/448/449/450
448/449/450

RÕDU

401	402	403	404	405	406	407	408	409	410
443	442	441	440	439	438	437	436	435	434
451	452	453	454	455	456	457	458	459	460
411	412	413	414	415	416	417	418	419	420
493	492	491	490	489	488	487	486	485	484
461	462	463	464	465	466	467	468	469	470

421/422/423/424/425
417/418/419/420/421
467/468/469/470/471
421/422/423/424/425

Read

11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
39	29	28	27	26	25	24	23	22	21
53	54	55	56	57	58	59	60	61	62
72	71	70	69	68	67	66	65	64	63
95	96	97	98	99	100	101	102	103	104
114	113	112	111	110	109	108	107	106	105
137	138	139	140	141	142	143	144	145	146
156	155	154	153	152	151	150	149	148	147
181	182	183	184	185	186	187	188	189	190
200	199	198	197	196	195	194	193	192	191
225	226	227	228	229	230	231	232	233	234
244	243	242	241	240	239	238	237	236	235
257	258	259	260	261	262	263	264	265	266
276	275	274	273	272	271	270	269	268	267
301	302	303	304	305	306	307	308	309	310
320	319	318	317	316	315	314	313	312	311
345	346	347	348	349	350	351	352	353	354
361	360	359	358	357	356	355			

Lisl Lindau

Helmi Tohvelman .

VALMISRIIETEÄRI

G. SALURAND

SAHKENBERG

Tallinn, Põnu mt. 41
Kino „Kungla“ kõrval

Suur valik meeste ja naiste

üliriideid ja ülikondi

Tellimiste vastuvõtmine

Roman Saad'i
jalanõudeäri

TALLINNAS

Maakri 4. Telef. 302-66

BIRK'I

värvimisetööstus
apretuur, dekatuur
keemiline puhastus

Tallinn, Maakri 23. Tel. 307-07
Raekoja pl. 13. „ 429-28

Parim töö
Möödukad hinnad

Musikaõpetaja ja -õpilane omandab
teadlikult ainult **firma K. SAARE**

kontsertpianiino

Müük otse tööstusest soodsail tingimustel.

K. SAARE klaveritööstus

Liivalaia 64
Telefon 457-01

U/Ü. „EMLO“

Tallinn, Aia tän. 10. Telef. 451-08

SOOVITAB KÕRGES HEADUSES:
**PRANTSUSE KONJAKI
SEGU V. O.**

Saadaval siin,
TEATRI EINELAUAS

A TELJEE Ed. Taska

Tallinn, Kunstihoone
Tel. 443-58

ALGUPARASED KAU-
NISTATUD NAHATÖÖD
JA KUNSTKÕITED —
SUNDSAMAD ESEMED
KINGITUSEKS JA MA-
LESTUSEKS.

Aleksander Teetsov

Ruts Bauman

E. GUNTHER

TALLINN,
TARTU, VILJANDI.

Kõigile tuntud kui
saadsaim astukoht.

JULIUS KULL
RÄTSEPAÄRI

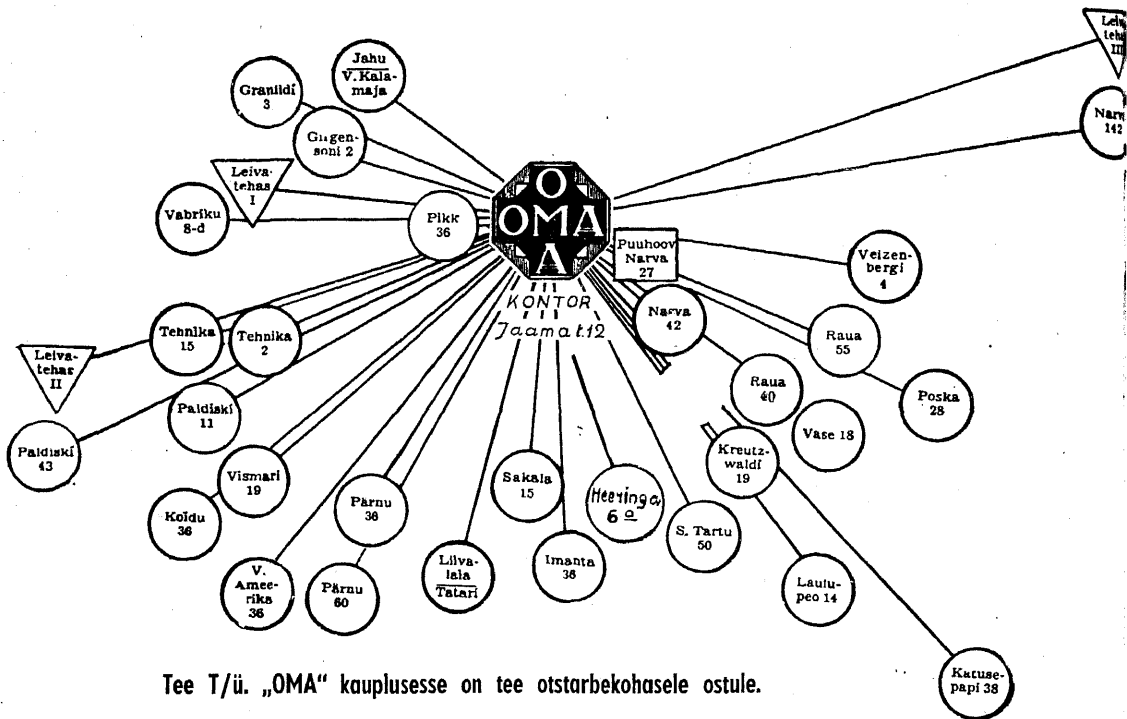
Tallinn, S. Karja 6—3. Tel. 468-37

Igaks hooajaks
elegantne meeste
riietus tellimise peale

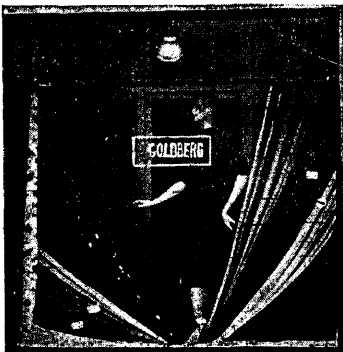
Sügise- ja talvehooajaks
suures valikus kohale
jõudnud inglise riideid

I KL. TÖÖ VASTUTUSEGA
MÕÕDUKAD HINNAD

T/ü. „OMA“ kauplused alati paremini varustatud. Teenivad Teid usaldavalt ja hästi

Tee T/ü. „OMA“ kauplusesse on tee otstarbekohasele ostule.

Kodumaa riidekauplus'es TARTU MNT. 12

(end. Tartu mnt. 50)

LEIATE ALATI SUURES VALIKUS IGASUGU
RIIDERESTE

HOOAJA VIIMASED UUDISED

Hilda Sooper

Hugo Maldre

Hooajaks

daamidele ja härradele
UUSIMAS MUSTREIS

kodu- ja välismaa
riidekaupu

soovitab

J. Rosing & Ko.

S. Karja 11. Tel. 445-84

JALANÕUDE KAUPUS

URANUS 10
VIRU TÄN.

Moodsaid
kingi

igaks otstarbeks

*Klaas, portselan
Majatarbed*
„D. Mirvitz & Pojad“
asut. 1872. a.

V. RARJA 7.

TARTU M. 13

KÕIKI HOOAJA KODU-
JA VALISMAA RIIDE-
KAUPU SUURES VALIKUS

SOOVITAB

H. GUTKIN

INGLIS MAGASIN

TALLINN, VIRU 4
POSTKAST 272-TEL. 434-46

Elmar Torv'i

metsamaterjalide müügiladu

TALLINNAS,
LAULUPEO 26
TELEFON 304-10

müüb ja hõveldab igasugust
metsamaterjali

VALMISRIIETEXRI

J. EIDELMANN

Tallinnas, S. Karja tän. 3, tel. 446-88.

Soovitab lugupeetud ostjaskonnale
suures ja heas valikus viimase moe
järgi valmistatud naiste- ja meeste-
**üllirliideid, ülikonna-, pa-
litu- ja mantlirliideid ka-
rusnahku ja karusnahk-
mantleid.**

HINNAD MÕODUKAD

Tellimiste täitmise korralik ja kiire.

Aleksander Rebane

Oskar Põlla

ETA

*Suurim valik
lõnga- ja
rüüduuriseid*

ALAAMANN

Ü. Karja 8. tel. 436-64

Puhkpillid • Klaverid
Harmooniumid • Akordeonid
Lõõtsad • Raadiod • Keelpillid
Suupillid • Pillide keeled j. n. e.

AINUESINDUSED EESTIS:

PUHKPILLID:

Produktiv-Genossenschaft, Graslitz
Wincent Bach Corporation, New-York

KLAVERID:

August Forster

„Akord“

Ant & Pohla

Tallinn, Pärnu maantee 28
Telefon 484-90

A/s. VOLTA TEHASED

TALLINN, SOO 27
TELEFON 477-66

●
LIHT JA TULEOHUTUD TRIIK-
RAUAD ● KEEDUPLAADID ●
SOOJAVEEKATLAD ● (BOI-
LERID)

ELEKTRIARMATUURID

elu-, söögi-, magamis-
tubadesse, kabinetti-
desse. ● Elektripeedu-
nõud-, pliigid-, ahjud ●
Igasugused installat-
sioon-materjalid, moo-
torid, hõõglambid ●

BAKELIIDI
PRESSIMINE
OMAD TÖÖKOJAD

O/Ü. TILGA & Ko

Tallinn, Harju 23,
Tel. 467-98, 482-83

TASUTA NÕUANDED
KALKULATSIOONID

A/s F.O. TREUBLUT.

*Ka Teie olete rahul,
kui meilt ostate.*

Suur valik. Odavad hinnad.

A/s. F. O. Treublut

Pikk 18; Tartu mnt. 2 ja Nõmmel turu ääres

Maniküürkarbid, puudrid, seebid,
puudrikarbid, kummipõl-
led, kummikeebid jne.

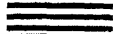

Johannes Romot

Lensi Römmer

+ + + + +
 X X X X X
 + + + + +
 X X X X X
 + + + + +
 X X X X X
 + + + + +
 X X X X X
 + + + + +
Ed. Krivelkol
 + + + + +
Tapeedi & lino-
leumi erikauplus
 + + + + +
Tallinn, Pikk tän. 14
Telefon 435-15
 + + + + +
 X X X X X
 + + + + +
 X X X X X
 + + + + +
 X X X X X
 + + + + +
 X X X X X
 + + + + +

A. Pesur'i
VALMISRIIETE- JA
RÄTSEPAÄRI

 Kullasepa tän. 7
 telefon 445-38

Rahuldab kõige nõudli-
kuma tellija ja ostja

 Tellimisi täidetakse
 kiirelt ja korralikult

isiklikul juhatusel

 Austusega A. PESUR

Ü. K. EESTI RAHVAPANK

TOIMETAB
KÕIKI PANGA-
OPERATSIOONE

OSTAB JA MUUB
VÄLISRAHA JA IGASUGUSEID
KINDLAPROTSENDILISI VÄÄRTPABEREID

TALLINNAS, S. KARJA 19. TEL. 425-55

Ostja nõuab

A/S. VILL'a

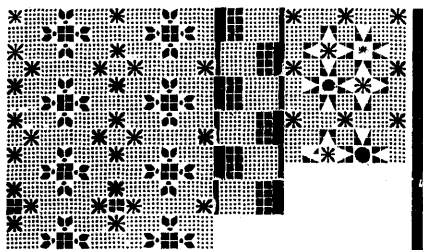
kvaliteetseid riidesaadusi

Daamidele kõrgeväärtuslikke villaseid kleidi- ja kostüümiriideid ainult prantsuse kvaliteetlõngast uusimate mustrite järgi
Siididest ühevärvilisi ja trükitud kleidiriideid värvi ehtsusega
Härradele üllikonnariideid parimaist inglise lõngadest rikkalikes mustreis

Meie saadused on mütügil kõigis parimais riideärises

A/S. „VILL“

Tallinn, V. Karja 12. Telef. 450-39

A-S „TEKLA“

RIIDEKAUPLUSED:

TALLINN, ESTONIA PST. 11, S. KARJA 15, PÄRNU 6, HAAPSAHU, KURESSAARE, MUSTVEE, NARVA, PETERSERI, PÄRNU, RAKVERE, VALGA, VIILJANDI, VÖRU.

**T O O R I I S T U ,
E H I T U S T A R B E I D ,
T E R A S - R A U A K A U P U**

pakub

soodsa te hindadega

JOH. KRAHE

TALLINN,
NARVA MNT. 4
KÖNETRAAT 308-93

TALLINN, HARJU 26

TELEFON 436-26

ÄRGE UNUSTAGE OMA

VARA JA ELU
KINDLUSTAMAST

„EEKS-MAJA'S“

HARJU 45, TALLINN, KODUKESKJAAAM 478-08

SUURIM JA TÄIUSLIKEM

RIIDEKAUBAMAJA

KÕIGE ODAVAMAD PÄEVAHINNAD

MÜÜK KA ORDERITE JÄRELE

„LADU“

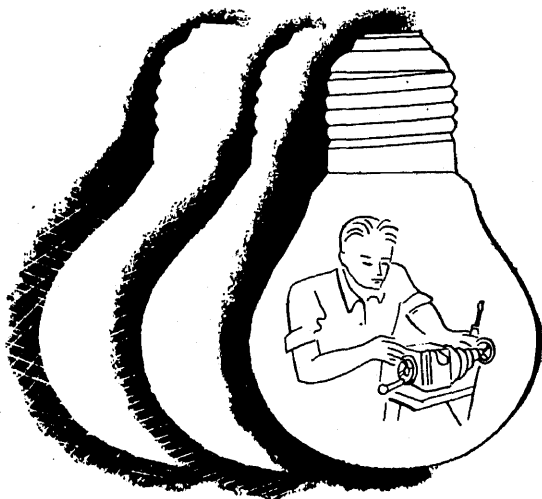
TALLINN, VALLI 4. TEL. 450-23

NAISTE
JA
MEESTE

Valmisriieteäri

B. Rubanovič

Harju 22/24
Telef. 436-95

TUNGSRAM®

Tarvitab vähem voolu,
annab rohkem valgust

Esindus K/K **EUG. SACHARIAS**, Tallinn,
Pärnu mnt. 8   Telefon 467-47

RIKKALIKU VALIKU

F H I T U S -

TARVETEST

JA RAUA- NING
TERASKAUPADEST

L E I A T E
A/S.

VENNAD KIMBERG

T A L L I N N,
NUNNE 16, TEL. 448-17

K. SIIG

MÖÖBLIÄRI

TALLINNAS, S. Tartu mnt. 8

Soovitab kuivast puust:

1, 2 ja 3 uksega riietkappe,
puhveteid, kirjutuslaudu, söögi-
ja saalilaudu. Raudvoodeid
1, 1½ ja 2inim. laiuses, lapse-
voodeid, madratseid, diiva-
neid jne.

Võtan igasuguseid tellimisi
vastu.

Hinnad võistluseta ja
maksutingimused soodsad

Nahka,

talla-, pastla-, pinsoli-,
saapa pealis- ja voodri-
nahad.

Nahakaupu,

hobuseriistad, rihmad,
tööpõlled, kindad jne.

Jalanõusid,

nahast: a.-s. „Globus'e“
tehasest, kummist: o.-ü.
„Põhjala“, „Quadrat“,
„Nokia“ kalosse ja boti-
kuid.

Kingsepa-

ja sadulsepa-tarbeid,
saapatikud, lõngad jne.

Jalgratta

sise- ja väliskummid
o.-ü. „Põhjala“, „Quad-
rat“, „Nokia“ jne. tehas-
test.

Viltsaapaid

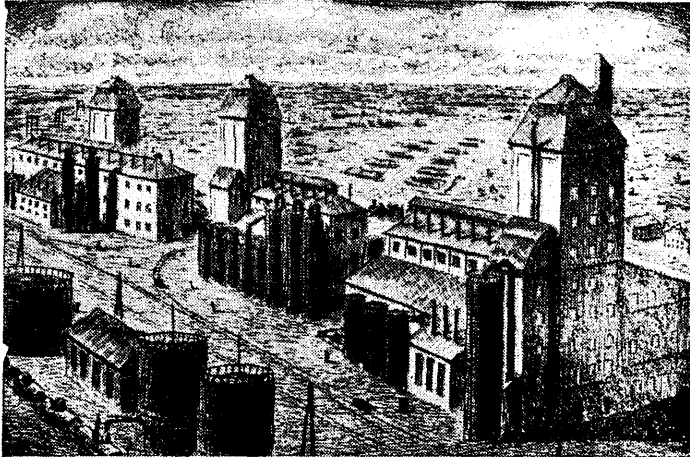
Müük suurel ja väikesel arvul

Jällemüüjatele vabrikuhindadega

N. Böstrov

Veneturg 1, telefon 313-13

Endine RIIGI PÕLEVKIVITÖÖSTUS

ÕLIVABRIKUD
KOHTLA-JÄRVEL
1938

JUHATUS JA MUUGIBÜROO: TALLINN, VALLI 4-3

Telegr. aadr.: PEAPÕLEVKIVI. Telef.: juhatus 450-62, üldine 450-85, arveosak. 474-76

ELEKTRI PLIIT

ON IGAS MOODSAS
KORTERIS
PEREÄISELE
RÕHMUKS

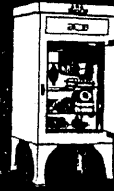
SUURIM VALIK
JA SOODSAIM
OSTUKOHT
ELEKTRISELT'S

AEG

TALLINN RAEKOJAPL 4

KÜLMUTUSKAPP

AEG
SANTO

HOIAB TEIE
TOIDUÄRNE S
ALATI VÄRSKED

ELEKTRISELT'S

AEG

TALLINN RAEKOJAPL 4

SUURIM VALIK
AJAKOHASEID
VALGUSTUSKEHI
ELEKTRISELT'S

AEG

TALLINN RAEKOJAPL 4

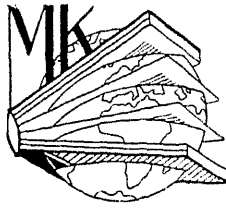
NÕUDKE
IGALTPOOLT
MAAILMAKUULSAID
TRIIKRAUDE

AEG

MÄRGIGA

PEA 38,3
2L 688

K. k/ü. „T Ö Ö K O O L“

Tallinn, Pärnu mnt. 28,

Telefon 462-56

Nõukogude Liidu kirjanduse keskladu Eestis

SUUR VALIK RAAMATUID ILU-, KUNSTI-, TEADUSLIKU-,
PÖLLUMAJANDUSE JA TEHNILISE KIRJANDUSE ALAL.

	экр.
Бобровский. Машинист локобиля	2.80
Веселовский. Техническая механика	3.60
Знаменский. Справочник металлист	16.00
Игнатов. Штамповщик на молотах	2.80
Качанов. Переплет и брошировка	1.60
Куликов. Черчение	3.20
Куров. Автомобиль	6.20
Маковер. Рецепты для бытовых нужд и мелкой промышлен.	1.60
Мени. Общая радиотехника	
Мясников. Производство щипковых музыкаль- ных инструментов	3.20
Тимофеев. Как бороться с браком в произ- водстве мебели	0.40
Тимофеев. Производство мягкой мебели	2.40

ESINDAJA PROVINTSIDES

Tartu, „Pressa“ Rüütli t. 11. O Tartu, „Kniiga“ Rüütli t. 19 O
Tartu, E. K. U. „Postimees“ Suur turg 16 O Narva, R. Roosipuu,
rmtk. Joala t. 11 O Pärnus. E. Treufeldt, rmtk. Kalevi t. 16